

Opinnäytetyö (AMK)

Sosiaalialan koulutusohjelma

Toiminnalliset menetelmät

2013

Minna Kuosmanen ja Soile Mannisto

TAIDEKASVATUSVIIKKO TAMMITARHAN PÄIVÄKODISSA

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma | Toiminnalliset menetelmät

11.11.2013 | 67+7

Hanna Kivistö ja Airi Ylinen

Minna Kuosmanen ja Soile Mannisto

TAIDEKASVATUSVIIKKO TAMMITARHAN PÄIVÄKODISSA

Toiminnallinen opinnäytetyö tehtiin Tammitarhan päiväkotiin Tammelaan. Tekijät kehittivät taidekasvatusmenetelmiä, joiden avulla päiväkodin työntekijät saavat uusia ideoita vanhojen toimintamalliensa tueksi. Teoreettinen viitekehys koostuu taidekasvatuksesta yleisesti, sekä kaikista käytetyistä menetelmistä erikseen: sadutuksesta, savitöistä, valokuvatyöskentelystä, kuvataiteesta, satujoogasta, draamasta ja musiikista. Lisäksi tekijät avasivat lapsiryhmän ohjaamista, lasten osallisuutta ja satujen merkitystä.

Yhteensä toteutettiin seitsemän toimintakertaa, joista kahdessa tekijät saduttivat lapsia saadakseen toimintaviikosta mahdollisimman lapsilähtöisen, sekä viisi itse taidekasvatusmenetelmiä sisältäviä toimintakertoja. Sadutus toteutettiin keväällä ja taidekasvatusviikko syksyllä 2013. Toiminta muodostui neljästä eri kohdasta: virittäytyminen, toiminnallinen menetelmä, lopetus ja jakaminen.

Toimintaa suunnitellessaan tekijät kysyivät Tammitarhan päiväkodin henkilökunnalta ajatuksia heillä jo käytössä olevista taidekasvatusmenetelmistä sekä toiveista koskien mahdollisia uusia menetelmiä. Taidekasvatusviikko suunniteltiin sadutusten avulla saatuja teemoja hyväksikäyttäen. Tekijät valitsivat toiminnan aiheet, menetelmät ja kohderyhmän Tammitarhan kasvattajien tarpeita ajatellen.

ASIASANAT:

Varhaiskasvatus, toiminnalliset menetelmät, päiväkoti, taidekasvatus, lapsen osallisuus, sadutus.

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme in Social Services | Therapeutic and activating methods

11.11.2013 | 67+7

Hanna Kivistö and Airi Ylinen

Minna Kuosmanen and Soile Mannisto

ARTS EDUCATION WEEK IN TAMMITARHA DAYCARE CENTER

The thesis was done for Tammitarha day care center in Tammela using therapeutic and activating methods. Methods were developed for arts education, which the employees of the day care center can use to get new ideas to support their old ways of working. The theoretical framework consists of arts education in general, as well as of the following methods: story crafting, pottery, photography, art, fairy tale yoga, drama, and music. In addition to these we looked at guiding a group of children, the children's participation and the meaning of fairy tales.

The authors implemented seven sessions of which two contained story crafting in order for the week to meet the needs of the children as much as possible. Five sessions contained methods of arts education. The story crafting was executed in the spring and the arts education week in the autumn of 2013. The activities consisted of four stages: preparation, employing the therapeutic and activating methods, conclusion and sharing.

When planning activities, the authors had consulted the staff of Tammitarha day care center about the methods of arts education already being used in their day care and about their wishes and expectations for possible new methods. They had planned the arts education week based on the themes gathered with the method of story crafting. The themes and methods of their activities were chosen with regard to the needs of both their focus group and educators.

KEYWORDS:

Early Childhood Education, Therapeutic and Activating Methods, Day Care, Arts Education, Child Involvement, Story Crafting.

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 TOIMINNAN SUUNNITTELU JA SIIHEN VAIKUTTANEET ASIAT	8
2.1 Lapsiryhmän toiminnan suunnittelu ja ohjaus	8
2.2 Lapsen osallisuus	10
2.3 Satujen merkitys	11
3 TAIDEKASVATUKSEN MENETELMIÄ	13
3.1 Sadutus	15
3.2 Savityöt	18
3.3 Valokuvatyöskentely	19
3.4 Kuvataide	20
3.5 Satujooga	21
3.6 Draama	21
3.7 Musiikki	23
4 TAIDEKASVATUSVIIKON TAVOITTEET JA KEHITTÄMISTEHTÄVÄ	25
4.1 Tavoitteet	25
4.2 Kehittämistehtävä	26
5 PROSESSIN KUVAUS	27
5.1 Yhteistyökumppani ja kohderyhmä	27
5.2 Opinnäytetyöprosessin eteneminen	28
5.3 Toiminnallisten menetelmien kehittäminen	29
5.4 Luvat, eettisyys ja dokumentointi	30
6 TAIDEKASVATUSVIIKON TOTEUTUS	32
6.1 Maanantai: savityöt	33
6.2 Tiistai: valokuvatyöskentely	36
6.3 Keskiviikko: kuvataide ja satujooga	39
6.4 Torstai: draama	43
6.5 Perjantai: taidenäyttely ja juhlat	46
6.6 Pohdintaa toiminnasta	49
7 AINEISTON ANALYYSI	54

7.1 Sadutussadut	54
7.2 Henkilökunnan kyselyt	55
7.3 Palautteet	57
7.3.1 Lasten palautteet	58
7.3.2 Henkilökunnan palautteet	59
7.3.3 Päiväkodin johtajan palaute	60
8 POHDINTA	62
LÄHTEET	65

LIITTEET

- Liite 1. Toukokuussa vanhemmille jaettu lupapyyntö.
 Liite 2. Kirje päiväkodin lasten vanhemmille.
 Liite 3. Syyskuussa vanhemmille jaettu lupapyyntö.
 Liite 4. Lapsen piirtämä palaute. Kuva Paavo-pöllöstä.
 Liite 5. Palautekysely henkilökunnalle taidekasvatusviikosta.
 Liite 6. Haastattelukysymykset Melanie Kupariselle. Palautetta taidekasvatusviikosta.

KUVAT

Kuva 1. Paavo-pöllö.	33
Kuva 2. Lapsen savityö.	35
Kuva 3. Virittäytyminen väreihin.	36
Kuva 4. Lapsi kuvaamassa väriä.	37
Kuva 5. Satuhahmo -muistipeli.	38
Kuva 6. Satu ympäristön maalaamista.	40
Kuva 7. Satujoogaa.	41
Kuva 8. Joogaliikkeen näyttämistä lapsille.	42
Kuva 9. Varjoleikkiä.	44
Kuva 10. Lapsi sommittelemassa kuviaan.	47
Kuva 11. Taidenäyttelyn ihastelua.	48
Kuva 12. Tietopaketti henkilökunnalle keskiviikosta.	49

TAULUKOT

Taulukko 1. Aiemmin käytetyt menetelmät.	56
Taulukko 2. Lasten palautteet.	58

1 JOHDANTO

Tämä on toiminnallinen opinnäytetyö, joka tavoittelee käytännön toiminnan opastamista, ohjeistamista ja toiminnan järjestämistä työelämlähtöisesti (Vilkkä & Airaksinen 2003, 7). Se sisältää kaksi kokonaisuutta, joita ovat toiminnallinen osuus eli hanke, projekti tai produkti sekä opinnäytetyöraportti.

Koulutuksen alusta lähtien tekijöille oli selvää, että he tekisivät toiminnallisen opinnäytetyön, koska se sopi kummankin tekijän työskentelytapoihin. Tämä toimintatapa valittiin sen käytännönläheisyyden vuoksi. Tekijät halusivat toteuttaa opinnäytetyön liittyen varhaiskasvatukseen, jotta he saisivat lastentarhanopettajan kelpoisuuden.

Tutkimustehtäväksi muotoutui sopivien taidekasvatusmenetelmien löytäminen Tammitarhan päiväkotiin Tammelaan. Löydetyistä menetelmistä tekijät kokosivat ja kehittivät päiväkodin lapsille ja kasvattajille sopivia toimintakokonaisuuksia. Aihe rakentui toimeksiantajan ehdotusten sekä tekijöiden omien mielenkiinnon kohteiden pohjalta. Tekijät toivat päiväkotiin taidekasvatusmenetelmiä, joiden avulla Tammitarhan henkilökunta voi uudistaa ja muokata omia työskentelymenetelmiään. Teoreettinen viitekehys koostuu lasten ohjaamisesta, lasten osallisuudesta, taidekasvatuksesta varhaiskasvatuksessa, sekä käytetyistä menetelmistä: sadutuksesta, satujoogasta, savitöistä, valokuvatyöskentelystä ja draamasta.

Opinnäytetyö oli työelämlähtöinen, joten sille oli tarvetta. Toimeksiantajan toiveesta Tammitarhan päiväkodin taidekasvatusta tuli kehittää ja päivittää. Taidekasvatuksen arvostus on laskemaan päin, minkä voi havaita myös mediakeskusteluista tällä hetkellä. Toimeksiantaja ja tekijät kokivat taidekasvatuksen tärkeänä, koska se vahvistaa luovuutta ja tuottaa yhteisöllisyyden kokemuksia ja ryhmässä toimimisen taitoja.

Keväällä 2013 toteutettiin kaksi toimintakertaa, jolloin sadutettiin tulevaan toimintaan osallistuvia lapsia, jotta tekijät saivat lasten kertomista saduista teemoja toimintaviikon suunnitteluun. Kyselyn avulla kerättiin myös keväällä päiväko-

din työntekijöiltä tietoa käytössä olleista taidekasvatusmenetelmistä ja toiveita kehitettäviin menetelmiin.

Syksyllä tekijät järjestivät Tammitarhan päiväkodissa toimintaviikko, jonka aikana he toivat päiväkodin henkilökunnan ja lasten tietoisuuteen uusia taidekasvatusmenetelmiä. Neljänä päivänä tekijät työskentelivät viisivuotiaiden lasten kanssa erilaisten toiminnallisten menetelmien avulla. Viidentenä päivänä tekijät ja lapset kokosivat kaikki valmiit työt taidenäyttelyksi sekä lasten että aikuisten ihailtaviksi päiväkodin seinille.

Aloitettaessa yhteistyötä päiväkodin kanssa, päiväkotitoimi toimi vielä vanhoissa toimitiloissa Häiviän päiväkotitoiminimenä yksikkönä. Päiväkotitoimi muutti uusiin tiloihin elokuun 19. päivä, jolloin päiväkodin nimeksi tuli Tammitarha. Päiväkodista kirjoitetaan selvyuden vuoksi Tammitarhan nimellä läpi koko opinnäytetyön. Tekstissä opinnäytetyön tekijöistä käytetään ilmaisua tekijät.

2 TOIMINNAN SUUNNITTELU JA SIIHEN VAIKUTTANEET ASIAT

Teoriaosuudessa kerrotaan lapsiryhmän ohjaamisesta sekä ohjauksen suunnittelusta, koska ne toimivat tärkeässä osassa opinnäytetyön toimintaviikolla. Myös lapsen osallisuudesta ja osallistamisesta on teoriaa. Lasten osallisuus huomioitiin suunnittelusta aina toteutukseen asti mahdollisimman hyvin. Lapset otettiin mukaan teemoitteluun sadutusten avulla. Satumaailma nousi vahvasti esiin myös lasten omista saduista sadutuksen tuloksena. Satujen merkitystä avataan, koska satumaailma oli tausta-ajatuksena kaikessa toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa.

Teoriapohjassa käsitellään taidekasvatusta yleisesti sekä kaikkia käytettyjä menetelmiä erikseen: sadutusta, savitöitä, valokuvatyöskentelyä, kuvataidetta, satujoogaa, draamaa ja musiikkia. Musiikki sisältyy muihin menetelmiin eri toimintapäivinä muun muassa taustamusiikkina ja rytmittelynä.

2.1 Lapsiryhmän toiminnan suunnittelu ja ohjaus

Opettajan rooli on keskeinen tutkivassa oppimisessa. Olennainen osa tutkivaa oppimista on uuden tiedon etsiminen ja tutkiminen yhdessä muiden lasten kanssa. Olisi tärkeää, että lapsi ymmärtäisi sen, että kysyminen, selittäminen ja tutkiminen ovat tarpeellisia ja tärkeitä taitoja. Lapset eivät pysty oppimaan niitä ilman opettajaa, koska ne ovat vaativia taitoja. Opettajan tulee auttaa lasta tutkimaan, mikä johtaa oppimiseen sitoutumiseen ja syvenevään ymmärrykseen. Taidot eivät ole toiminnan edellytys, vaan toiminnan tulos. (Lipponen 2011, 37.)

Opettaja pystyy asemansa kautta vaikuttamaan ryhmän toimintaan ja säätelemään ryhmää. Opettajan on mahdollista rakentaa oppimisympäristö, jossa oppimistehtävät ja niiden rakenteet edistävät oppimista. (Repo-Kaarento 2007, 44–45.)

Ryhmänohjaajan tärkein tehtävä on varmistaa, että ryhmä toimii perustehtäväänsä ja tavoitteidensa suuntaisesti. Ohjaaja toimii johtajana kaikissa ryhmän kehitysvaiheissa ja huolehtii asioiden sujumisesta. Hän suunnittelee ja ohjaa ryhmässä tehtävät harjoitukset ja jakaa puheenvuorot. Ohjaaja kannustaa ryhmäläisiä auttamaan toisiaan ja tekemään yhteistyötä. Ryhmän toimiessa aktiivisesti ohjaajan rooli voi olla passiivisempi. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 68–70.)

Toiminnalliset tilanteet voivat vaihdella ryhmäläisten iän, ryhmän koon, vireystason ja monien muiden seikkojen vuoksi. Aina ei ohjaaja voi tietää etukäteen suunnitellun harjoituksen toimimista juuri tämän ryhmän kanssa. Ohjaajan on oltava valmis muuttamaan suunnitelmiaan tilanteiden mukaan sekä hänellä tulee olla tilanteenlukukykyä. (Leskinen 2009, 17.)

Pedagogisen toiminnan suunnittelussa pitää ottaa huomioon monia asioita. Opettajalla on yleinen teoreettinen kehitystä, kasvua ja oppimista koskeva tieto ohjaamassa toiminnan yleisten linjojen suunnittelua. Myös opettajan pedagoginen ajattelu ja toimintatapa pohjaa tähän tietoon. Lisäksi yleisten linjojen suunnittelu pohjaa oppimisen sisältöjä koskevaan tietoon, kuten valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. (Heikka ym. 2011, 60.)

Usein päiväkotiryhmillä on omat ryhmävarhaiskasvatussuunnitelmat. Niissä päiväkotiryhmässä toimivat kasvattajat ovat voineet sopia ryhmässä olevien yksilöiden tarpeisiin sopivia vuoden aikana toteutettavia teemoja niin, että toiminta on juuri kyseiselle ryhmälle sopivaa. Lapsiryhmän toiminnan suunnittelussa yhdistetään yleinen suunnitelmatieto ja kunkin lapsen yksilöllistä kehitystä ja oppimista koskeva arviointitieto. (Heikka ym. 2011, 60–61.)

Opetuksen suunnittelu varhaiskasvatuksessa on jatkuva prosessi, jossa sekä suunnitelma että suunnitelman perustana oleva tieto muuttuu ja rakentuu toimijoiden vuorovaikutuksessa. Lasten oppimisen ja opetussuunnitelman suhde on vuorovaikutteinen, koska molemmat vaikuttavat toisiinsa. Tiedot lasten kehitymisestä käytetään kehittämään opetussuunnitelmaa ja opetussuunnitelman avulla tuetaan lasten oppimisprosessia. (Heikka ym. 2011, 61.)

Ryhmäkohtaiset lyhyelle ja pitkälle aikavälille laaditut suunnitelmat ohjaavat viime kädessä toimintaa. Ryhmän suunnitelma elää ja tarkentuu jatkuvasti, kun opettaja arvio, miten hyvin se vastaa lapsiryhmän tarpeisiin. Arviointi ohjaa muokkaamaan suunnitelmia tarkoituksenmukaisiksi. (Heikka ym. 2011, 61.)

2.2 Lapsen osallisuus

Lapsilähtöisen pedagogiikan perusajatuksessa lasta pidetään valintoja tekeväenä, aloitteellisena sekä merkityksiä antavana toimijana. Lapsi aktiivisesti rakentaa ymmärrystä itsestään sekä ympäröivästä elämästään. (Turja 2004, 10.)

Päiväkodissa päivän aikana aikuiset ja lapset ovat jatkuvasti keskenään vuorovaikutuksessa. Aikuiset ovat avainasemassa tässä kanssakäymisessä, vaikkakin lapset vaikuttavat päiväkodin ilmapiiriin sekä yksilöinä että vertaisryhmänä. Se millaiseen vuorovaikutukseen aikuiset lapsen kanssa pyrkivät, on yhteydessä käsityksiin lapsuudesta ja lapsesta. Erilaiset käsitykset lapsesta ovat aika ja kulttuurisidonnaisia. Historiaan katsoessa voidaan nähdä kehityskulkuja, mitkä ovat vaikuttaneet suhtautumistapoihin lapsuuteen ja lapseen nykypäivän Suomessa. (Kalliala 2009, 11–12.)

Osallistavaan toimintakulttuuriin kuuluu vastavuoroisuus sekä aikuisen ja lapsen välinen aito kohtaaminen. Aikuinen on kiinnostunut lapsen tuottaman tiedon perustasta sekä lapsen ajatuksista. Kyselemällä lapsen ajatuksista aikuinen kerää tietoa lapsista, joiden kanssa työskentelee. Lasten kertomien asioiden pohjalta saadaan ideoita toimintaan. (Kalliala 2009, 38.) Kun ympäristö on riittävän vapaa, tukee se olennaisesti luovuutta. Jos halutaan lasten olevan luovia, heitä ei kannata kahlita tiukoin määräyksin. (Karppinen ym. 2001, 18.)

Kaikessa kehittämistyössä korostetaan nykyisin osallisuuden merkitystä. Osallistavasta kehittämisestä on tullut jopa eräänlainen muoti-ilmiö. Asiakkaiden, työntekijöiden ja sidosryhmien osallistumisesta onkin monenlaista hyötyä kehittämistoiminnassa. Tärkeimmät sidosryhmät tulee ottaa mukaan suunnitteluun ja päätöksentekoon alusta lähtien. Asiakkaiden osallistumista perustellaan myös

sillä, että asiakkailla on tietoa, josta julkisen sektorin kehittämisessä voi olla hyötyä. (Toikko & Rantanen 2009, 89–90.)

Varhaiskasvatuksessa on pedagoginen ote vähitellen vahvistunut. Myös aikuisen-lapsi-valtasuhde on ollut muutospaineessa. Lapsella on oikeus tulla kuuluksi ja lapsen kokemuksia ja mielipiteitä tulee kunnioittaa ja huomioida. Lapsen pitää saada osallistua kasvatustoiminnan- ja ympäristön suunnitteluun, rakentamiseen ja arviointiin. (Turja 2011, 43–44.)

Lapsilähtöinen varhaiskasvatus on lapsen kulttuuriin, kokemuksiin ja toimintaan pohjaava opettamis- ja oppimisprosessi. Lähtökohtana lapsilähtöisessä toiminnassa ovat lapsen kiinnostuksen kohteet sekä hänen tarpeensa. Kasvattajalta vaaditaan herkkyyttä kohdata lapsi yksilönä sekä huomioida hänen yksilölliset tarpeensa. Tämä edellyttää sitä, että kasvattaja osaa nähdä niin lapsen kasvun ja kehityksen tarpeet kuin hänen vahvuutensa sekä hyödyntää kaikkia tietoja kasvatuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. (Järvinen ym. 2009, 34–35.)

2.3 Satujen merkitys

Ihminen tarvitsee haasteita, jotta voisi kasvaa ja kehittyä. Saduissa on erilaisia haasteita, jotka vievät ihmisen kehitystä eteenpäin. Sadut sisältävät hyvän ja pahan lisäksi myös huijauksia, kidutusta ja julmia tappoja. Ne kuvaavat symbolisesti niitä kärsimyksen, hämmennyksen ja luopumisen kokemuksia, joita jokainen joutuu elämässään kohtaamaan ja kehittyäkseen käymään läpi. Saduissa oleva onnellinen loppu luo uskoa selviämiseen ja tulevaan. (Mäki & Arvola 2009, 22.)

Kirjallisuusterapeuttisia menetelmiä voivat käyttää psykologit, terapeutit, opettajat sekä päiväkotien ja lastensuojelun työntekijät. Tehtävää toimintaa voidaan kutsua kirjallisuus- tai satuterapiaksi, vaikka ohjaajalla ei olisi psykoterapeutin koulutusta. Esimerkiksi päiväkodeissa ja kouluissa ei tehdä terapiaa mutta voidaan toimia terapeuttisesti. (Mäki & Arvola 2009, 14.)

Sadun avulla lapsi kykenee käsittelemään asioita, joista voi olla muuten mahdotonta puhua. Erilaisten tunteiden tunnistaminen helpottuu satujen avulla lapsille. Lapset oppivat empatiaa ja riitatilanteet ryhmässä vähenevät. Oppiminen tapahtuu satujen ja mielikuvien avulla, koska niillä on suora yhteys tunteisiin sekä niiden taustalla vaikuttaviin arvoihin. Satujen avulla voi etäännyttää hämmentävät asiat, jolloin niitä on turvallisempi tarkastella välimatkan päästä. (Kotka 2011, 17.)

Mielikuvituksen kautta lapsi oppii ymmärtämään suhdettaan muihin ihmisiin ja ympäristöön sekä itseään. Nykyisin vaarana on, että omat mielikuvat häviävät. Lapset hukutetaan suureen määrään virikkeitä ja toimintaa. (Jantunen 2009, 48–49.)

Toimivan sadun kaavan peruselementtejä ovat etäännyttävä alku, pahan ja hyvän taistelu, sankarin selviäminen sekä onnellinen loppu. Juonen tulee olla yksinkertainen samoin hahmojen. Etäännyttävän alun avulla kertaan kuulijalle, että ollaan siirtymässä sadun maailmaan todellisuudesta. Sadussa juoni on selkeä ja ongelmat tulevat esille tiiviissä muodossa. Hahmoissa turhat yksityiskohdat on jätetty pois. Toivoa tulevaisuuteen saadaan onnellisen lopun avulla. (Mäki & Arvola 2009, 38.)

Satujen maailma on ihmissuhteiden verkostoa ja päätösten tekemisen opettelua niin kuin oikea elämäkin. Satujen avulla elämisen taitoja voi opetella turvallisesti. Tarvittaessa voi lausua "sehän oli vain satua". (Mäki & Arvola 2009, 65.)

3 TAIDEKASVATUKSEN MENETELMIÄ

Taide ja kulttuuri tukevat tutkimusten mukaan ihmisen hyvinvointia monin eri tavoin. Ihmisen hyvinvointiin kuuluu monta eri osa-aluetta, kuten fyysinen, psyykkinen, emotionaalinen ja sosiaalinen hyvä olo. Hyvinvointi muodostuu elintasosta, yhteisyyssuhteista ja erilaisista itsensä toteuttamisen muodoista. (Tampereen yliopisto 2013, 8.)

Kulttuurin ja taiteen vaikutukset voidaan jakaa neljään osaan: 1. elämysten ja nautinnon tuottajia, 2. yhteisöllisyyden ja verkostojen muodostumisen edistäjiä, 3. elinpiirin viihtyisyyden lisääjiä ja 4. hyväksi koettuun terveyteen vaikuttajia. (Tampereen yliopisto 2013, 8.) Taide on yleissivistävää kasvatusta. Kulttuuri ja taide ovat osa kaikkien elämismailmaa. (Heikkinen 2004,15.)

Taiteen avulla kehitämme kokonaisuuksien ja niiden olennaisten piirteiden hahmottamisen taitoa. Sen avulla kehittyy myös tarkkaavaisuus, keskittymiskyky ja kärsivällisyys, joita ilman ei mikään taiteenlaji avaudu. Taiteen avulla kehittyy myös arviointitaito. Taide edesauttaa tunteiden tuntemisen ja niistä tietoisena olemisen taitoa. Taide, musiikki ja teatteri kehittävät kuuntelemisen ja ilmaisemisen taitoja. (Venkula 2003, 47–52.)

Taiteellinen kokeminen ja ilmaisu voidaan nähdä lapselle vuorovaikutteisina oppimisen välineinä. Näin ollen taidekasvatus on olennainen osa päivähoiton arkea tukemassa lapsen luovaa kasvua ja kehitystä sekä rakentamassa suhteita ympäröivään maailmaan. (Rusanen 2007, 110.)

Taidetta tarvitaan, koska taide antaa kielen sellaisten alueiden sanoittamiseen, johon sanat eivät taivu. Taide luo tilan, jossa ihminen voi tarpeensa mukaan saada äänensä kuuluviin ja tulla näkyväksi omissa asioissaan. Osallistava taide tuo dialogisen suhteen ympäröivään maailmaan. Voidaan sanoa, että taide kuuluu kaikille, kukaan ei voi yksin omistaa taidetta. Parhaimmillaan osallistava taide voi jättää lähtemättömän elämysjäljen tunnemuistiimme. Taiteella onkin suora yhteys tunteisiimme ja siksi niiden tutkiminen ja tunnistaminen on luontevaa

taiteen keinoin. Taidetta on mahdollista käyttää inhimillisen elämän tutkimiseen. (Häkämies 2013, 9–10.)

Lapsi on maailmasta ja ihmisistä aidosti kiinnostunut ja mahdollisuuksien rajat ovat vielä piirtämättä hänen maailmassaan. Lapsen syntyessä hän on valmis käyttämään kaikkia aistejaan. Kasvun edellytykset ovat lapsessa itsessään, aikuisten tehtävänä on luoda ne puitteet ja sen kulttuuriympäristö, jossa kasvu voi esteettä tapahtua. (Hakkola ym. 1991, 8.)

Lapsen elämässä tapahtuvat asiat voivat näkyä hänen taiteellisissa ilmaisuisaan. Tällä tavoin lapsi kykenee purkamaan kokemiinsa asioihin mahdollisesti liittyviä ahdistavia tunteita, iloa ja epävarmuutta. Lapsi voi analysoida kokemuksiaan ja kasvaa niiden myötä taiteellisen ilmaisun avulla. Tämä edesauttaa lapsen monipuolista kehittymistä. (Hakkola ym. 1991, 58–59.)

Taiteelliseen kokemiseen innostava toimintaympäristö lähtee lasten tarpeista. Se on monipuolinen ja mukautuva. Ympäristö kannustaa lapsia osallistumaan aktiivisesti toimintaan ja varmistaa omalta osaltaan kaiken ikäisten lasten osallisuuden. (Laento & Nousiainen 2009, 93.)

Taidekasvatusta tarvitaan oman kulttuurimme kokonaisvaltaiseen ymmärtämiseen. Taidekasvatuksen tavoitteena on antaa kaikille välineitä itsensä ilmaisuun sekä kokemusten ja elämysten vastaanottamiseen. (Hakkola ym. 1991, 8.) Varhaiskasvatuksen taidekasvatuksen tulisi rakentua taitojen harjaannuttamisesta, oman ilmaisun löytämisestä, harjaantumisesta taiteen ja kulttuurin ilmiöiden tulkitsemiseen sekä taiteen näkemisestä osana normaalia arkea (Pusa 2009, 75–76).

Alle kouluikäisen lapsen fyysinen ja henkinen kapasiteetti kasvaa voimakkaasti joka päivä. Lapsen kehitys on todella kokonaisvaltaista. Lapsi tutkii maailmaa kaikilla aisteillaan. Jos lapsen tutkimishalua ei lannisteta, lapsi soveltaa hankkimiaan kokemuksia uusiin tilanteisiin. Lapsen kokemukset ovat ainutkertaisia ja onnistuneiden yritysten tuoma tyydytys on valtavaa ja lapsi kokee paljon iloa. (Hakkola ym. 1991, 9.)

Varhaiskasvattaja voi järjestää tavoitteellisia käsityö-, kuvataide-, lastenkirjallisuus-, musiikki-, liikunta-, tanssi- ja draamatuokioita, mutta erilaisilla taidekokemuksilla voidaan jouduttaa myös päivähoitopäivää. Käytännössä taide menetelmiä voidaan hyödyntää kaikkeen hoito- ja kasvatustoimintaan. Yhteiskunnallisena tavoitteena on, että lapsi kasvaa yhteiskunnan jäseneksi kulttuurisine lähtökohtineen, mikä edellyttää lapsen oman kulttuurisen identiteetin jäsentymistä sekä kulttuuristen kokemusten moninaisuuden ymmärtämistä. (Ruokonen & Rusanen 2009, 10–11.)

Uteliaisuus on luovien ratkaisujen ja uusien tulkintojen liikkeelle paneva voima. Uteliaisuutta voidaan kiihottaa aisteja kehittämällä ja lapsen havaintokykyjen kehittämällä. Aikuisella on tärkeä rooli havaintotoimintojen harjaantumisessa. Havainnointi on aktiivinen ja hyvin luova prosessi. Lapsen kokiessa jotain uutta, on tärkeää kannustaa lasta tulkitsemaan kokemustaan mahdollisimman vapaasti siten, ettei lapsen tarvitse ottaa huomioon aikuisen maailman arvostuksia. Lapsen pitää voida luottaa omiin aisteihinsa ja omaan kokemukseensa. Uutta rakentava ajattelu perustuu mielikuvitukseen, älyyn ja herkkään kokemiseen. Kaikkien aistien yhtäaikainen kehittäminen edistää tällaista luovaa ja uutta rakentavaa ajattelua. (Hakkola ym. 1991, 12.)

Lapsen ympäristö tulisi rakentaa niin, että vältetään liian valmiita malleja. Lapsen pitää voida itse rakentaa leikkinsä niin, että hän voi yhdistellä tarvittavat välineet ja keksiä itse puuttuvat. Ympäristö voi tarjota perustarvikkeita, mutta jättää tilaa mielikuvitukselle. (Hakkola ym. 1991, 13.)

3.1 Sadutus

Sadutusmenetelmää on kehitetty aina vuodesta 1983 asti. Ensin sitä tehtiin koululaisten kanssa ja myöhemmin aikuisten ja päivähoitoikäisten kanssa. Menetelmä tarjoaa lapsille jotain, mikä on vailla opetus- ja kasvatuskäytäntöjä. Sadutusta on helppo toteuttaa monenlaisessa toiminnassa erilaisten toimijoiden kanssa. Saduttamalla tuotettua aineistoa on käytetty silloin, kun on tärkeää saada käsitys lapsen omasta ajatusmallista. Kysymys on enemmänkin pääsystä

lapsen maailmaan, eikä satujen kautta pitkälle menevistä tulkinnoista. Saduttamalla voidaan keskittyä miettimään, mitä lapset kertovat, mutta sisällöllisen analyysin lisäksi, miten ja kenelle lapsi ne kertoo. (Karlsson & Riihelä 2012, 169–170.)

Suomalainen sadutusmenetelmä on kehitetty lasten äänen kuulemiseen ja se sopii hyvin kaikenikäisille. Se eroaa muista lasten kertomusten keruutavasta perustuen vastavuoroiseen prosessiin, joka jättää kertojalle vapauden kertomuksen sisällön ja muodon valintaan. Sadutusmenetelmän käyttö on levinnyt usealle alalle ja moniin maihin. (Karlsson & Riihelä 2012, 190.)

Sadutukset ovat kuviteltua ja leikinomaista tarinointia, jossa on joustava ja vapaa ilmaisumuoto. Lasten sadutetuissa kertomuksissa näkyy ja vaikuttaa koettu ja sisäinen kerronta, kuten aikuisillakin. Sadut sisältävät paljon tietoa. Lasten kerrontaan sidottua tiedon luonnetta ollaan tutkimassa ja vasta avaamassa, jotta sitä ymmärrettäisiin mahdollisimman hyvin. Tutkimukset kuitenkin osoittavat, että sadutusmenetelmää käyttämällä toisen myötäelämisen taidot ja toisen ymmärtämisen sekä yhteisöllisyyden kehittämisen ja kuuntelemisen osaaminen hioutuvat. Sadutus tilanteissa annetaan tilaa aktiiviselle kuuntelulle ja kertomuksen kirjaamiselle kertojan ehdoin. Aikuinen elää lapsen kertomaa tarinaa lapsen kanssa. (Karlsson & Riihelä 2012, 171–172.)

Aikuinen usein kuuntelee lasta aikuisen omin termein. Aikuisen on vaikeaa ymmärtää miten lapset ajattelevat. Aikuisen ja lapsen välille syntyy helposti väärinkäsityksiä, jonka vuoksi aikuisten pitäisi olla herkempiä ja ennakkoluulottomia kommunikoidessaan lasten kanssa. Usein keskustelutilanne menettää lapsen mielestä merkityksensä, koska aikuinen kysyy häneltä kysymyksiä, johon tietää jo vastauksen. (Riihelä 2001, 4.)

1980-luvulla alettiin kaivata lasten omia pohdintoja, kuvauksia omista elämäntilanteista ja ajatuksia, joten kokeiltiin uudentyyppistä menetelmää. Pyydettiin lasta kertomaan satu ihan niin kuin lapsi itse tahtoi ja se luvattiin kirjoittaa sana sanalta muistiin ja lukea lapselle. Puheenvuoro annetaan tietoisesti lapselle ja kuullaan lapsen ääni. (Karlsson & Riihelä 2012, 172.)

Sadutuksen ideana on, että aikuinen pyytää lasta kertomaan sadun tai tarinan, jonka hän lupaa kirjoittaa muistiin aivan kuten lapsi sen kertoo. Sadun ollessa valmis, aikuinen lukee sen lapselle ääneen ja lapsi voi muuttaa tai korjata sitä jos haluaa. Aikuinen voi herkistyä kuuntelemaan lasta sadutuksen avulla. Näin aikuinen voi tehdä lasten oman kulttuurin näkyväksi ja arvostetuksi osana heidän arkeaan. (Sava & Vesanen-Laukkanen 2004, 80.) Sadutus luo läheisyyden ja turvallisuuden tunnetta, ja kutsuu puhumaan ja kohtaamaan (Sosiaaliportti 2013).

Sadutusmenetelmässä on useita ulottuvuuksia, joille se rakentuu. Lapset (kertojat) kulttuurin ja tiedon kertojina; Lasten tekemisissä on kulttuurin tuottamisen elementtejä. Kerronnan vapaus; On mahdollisuus kertoa itselle tärkeistä asioista omavalintaisilla tavoilla, kun kerronnan vapaus antaa siihen tilaisuuden. Sisäinen ääni ja hiljainen tieto näkyviksi; Kaikilla ihmisillä on sellaista tietoa itsellään, joka kiinnostaa muita ja jota ei kenelläkään toisella ole. Paneutuva kuunteleminen ja vastavuoroisuus; Tilanne on vastavuoroista, kun kertojan ja saduttajan kesken on keskinäistä arvostusta. Kokemusten jäsentyminen kerronnassa; Kertoja tuottaa dialogisella kerronnallaan elämysmaailmaansa kertomalla siitä, mitä on nähnyt, tehnyt, kuullut ja kokenut. Dialoginen kohtaaminen; Prosessi voimaannuttaa niin kirjaajan kuin kertojankin. (Karlsson & Riihelä 2012, 173–174.) Sadutus on kertojan maailmaan sukeltamista. Se nostaa esiin toisen arvostamisen ja kunnioittamisen. (Karlsson 2005, 9.)

Aikuisen tulee saduttaessaan kertoa lapselle mahdollisimman lyhyesti ja tarkasti, millaisia oikeuksia hän antaa lapselle, miten hän aikoo toimia ja miksi hän pyytää lasta kertomaan. Kaikki mitä sadutuksessa on aikomus tehdä, kerrotaan ääneen. Lapsi päättää kertomuksensa tai satunsa sisällön ja muodon. Aikuinen toimii aktiivisena kuuntelijana. Tämä on tuonut esille kertomuksia, jotka heijastavat lasten ajatusmaailmaa ja kokemuksia eroten perinteisistä saduista. Koska kertojat ovat päättäneet tarinoiden aiheen ja muodon, tarinat eivät noudata tiettyä aihetta tai kerrontatyyppiä. (Karlsson & Riihelä 2012, 174.)

Sadutuksessa on neljä osaa eli vaihetta: kertominen, kirjaaminen, ääneen lukeminen ja kertojan ehdoin korjaaminen. Nämä kaikki vaiheet ovat tärkeitä, jotta

lopputuloksena syntyy juuri se tarina jota kertoja on tarkoittanut. Kolme yleisintä kerrontalähtökohtaa löytyvät sadutusmenetelmällä kirjatuista kertomuksista. Tavallisin tapa on kertoa tarinaa tilanteessa läsnä olevien ihmisten, tunnelmien ja omien kokemusten tai tiettyjen asioiden inspiroimana. Osa lapsista lähtee liikkeelle tarinassaan henkilökohtaisista kokemuksistaan. Lähtökohtana voi olla jokin tuttu kuultu ja luettu tarina, jota lapsi lähtee kertomaan omin sanoin. Kaikissa kertomustyypeissä lapsi kuitenkin valitsee mitä hän kertoo ja mitä jättää kertomatta sekä millä sanoin ja mistä näkökulmasta hän kertomaansa lähestyy. (Karlsson & Riihelä 2012, 175.)

Sadutukseen tietyistä aihepiireistä, aiheasadutukseen, kannattaa siirtyä vasta useampien sadutuskertojen jälkeen. Näin on jo saatu aikaan toiminnan kulttuuri ja silloin voi menetelmää muokata. Lasta on myös hyvä saduttaa hänen itse valitsemistaan aiheista aiheasadutuksen ohella. Näin säilyy ymmärrys siitä, että on mielenkiintoista kuunnella juuri sitä mitä lapsi haluaa kertoa. (Karlsson 2005, 47.)

3.2 Savityöt

Käsillä tekemisen ilo löytyy siitä, että saa kokeilla, tehdä, tutkia ja kokea onnistumisen iloa. Tärkeintä ei ole aina toiminnan tuloksena syntyvä tuote, vaan ilo voi löytyä jo pelkästään toiminnasta, jossa omilla käsillä saa tehdä aivan omia juttuja. Käsillä tekemisen avulla voidaan saavuttaa jotain, mikä tukee inhimillistä elämää. Valmistuva tuote on vain yksi osa prosessia, sillä se voi edistää hyvää mieltä ja osaamista. Tärkeää on tekemisen prosessi ja sen päämäärätietoisuus. Kun lapselle tarjotaan jokin materiaali ja väline, on tälläkin toiminnalla päämäärä, kuten tiettyyn materiaaliin tutustuminen ja sen kanssa työskentely. (Karppinen 2009, 56–57.)

Savi on luonnonmateriaali, jota voi muovailla käsin ilman työkaluja uudelleen ja uudelleen. Vesi ja ilma tekevät savesta muovailtavaa, kun taas tuli uunissa muuttaa saven kovaksi. Uudet tekniset keksinnöt vievät savityön, keramiikan, historiaa jatkuvasti eteenpäin. (Mattison 2003, 6–7.)

Käsityökasvatuksen tavoitteita varhaiskasvatuksessa ovat seuraavat kiteytettyinä: kädentaitojen kehittäminen, aistitoimintojen ja -herkkyyden kehittäminen, motoristen taitojen kehittäminen, elämysten ja onnistumisen ilon tuottaminen, avaruudellisen hahmottamisen kehittäminen sekä havainnoinnin ja luovuuden kehittäminen. Mitä varhaisemmin lasta on ohjattu käsillä tekemiseen ja kokemisen ja luovuuden maailmaan, sitä enemmän hänellä on mahdollisuuksia ja uskallusta hyödyntää fantasian maailmaa ja lapsuuden intuitiota myöhemminkin. (Karppinen 2009, 58.)

Lapsen havainnointikyky kehittyy tehtäessä käsillä erilaisia toimintoja. Kädentaitojen harjaannuttaminen kehittää keskittymiskykyä, luovuutta ja pitkäjänteisyyttä. Havainnointitaito sekä sen ylläpitäminen ja kehittäminen kuuluvat oleellisena osana käsityöhön. Lapset ovat mestarihavainnoitsijoita. (Karppinen 2009, 62–63.)

Savella on monia terapeuttisia vaikutuksia. Se toimii myös hyvänä oppimismateriaalina esimerkiksi kolmiulotteisuuden tajun kehittymiselle. Rakentelu ja muovailu harjaannuttavat myös kosketus- ja tuntoaisteja. Savi kiehtoo mielikuvitusta. (Moisander ym. 2001, 130–131.)

3.3 Valokuvatyöskentely

Lapsi voi ilmaista itseään valokuvauksen keinoin, sillä kamera on nykyään arkipäiväinen esine monissa kodeissa. Joiltakin lapsilta on voitu kieltää kameraan koskeminen tai perheessä ei välttämättä ole kameraa ollenkaan. (Halkola ym. 2009, 229.)

Tarjolla olevat luovuuden välineet mahdollistavat luovuuden kehittymisen ja esiin nousemisen. Luovuuden lisäksi arjen kuvallinen dokumentointi mahdollistuu kameran helpolla ja nopealla käytöllä. (Halkola ym. 2009, 229.)

Kuvien kanssa työskentely on lasten elämässä leikkiä. Luonteeltaan se on tutkivaa ja kokeilevaa. Siinä on toistoa, etsimistä ja löytämistä. Lähes kaikki lapset piirtävät, maalaavat, rakentelevat ja muovailevat, jos saavat tilaisuuden ja sopivia välineitä. (Pentikäinen 2006, 28.)

Nykypäivänä lasten maailma on täynnä kuvia ja he haluavat myös tuottaa niitä. Lasten valokuvaaminen on spontaanimpaa ja luovempaa kuin aikuisten tyyli kuvata, koska lapsilla on luontaisempi ja sensuroimattomampi tapa kuvata. Lasten tavassa kuvata nousevat arjen yksittäiset asiat arvoonsa. Näitä voivat olla esim. kodinkoneet, arkiset askareet ja lähellä olevat ihmiset. Asiat ja esineet ilmenevät erilaisesta näkökulmasta lasten kuvaamina aikuisten kuviin verrattuna. Lapsi nostaa yksityiskohdan irralleen kokonaisuudesta kuvaamalla, jolloin se saa uusia ulottuvuuksia. (Halkola ym. 2009, 234.)

3.4 Kuvataide

Kuvataidekasvatuksen yhteiskunnallisena päämääränä on kasvattaa lapsi kulttuuriseksi osallistujaksi. Lapsen esteettinen asennoituminen ja luovuuden kehittäminen ovat tärkeitä kuvataidekasvatuksessa, mutta viime kädessä tavoite on lapsen kokonaisvaltainen kasvu. Lapsen aisti- ja havaintotoimintojen herkistäminen mahdollistuu kuvataiteen avulla. Esteettiselle asenteelle on ominaista katsoa asioita avoimesti ja tuorein silmin. Näin kaikki havaitaan tavallaan kuin ensimmäistä kertaa. Siihen liittyy hämmästyksen, ihmettelyn ja intensiivisen läsnäolon tunne. (Rusanen 2009, 48–49.)

Lapsen kuvissa on yksinkertaisia muotoja, viivoja ja hahmoja. Lapsi osaa tehdä esteettisiä havaintoja ja valintoja esimerkiksi värien käytössä piirustuksessaan tai maalauksessaan. Hän ymmärtää kuvissa ilmaistuja tunteita. Syntyvät kuvat ovat usein sattumanvaraisia ja nopeasti syntyviä. Aiheiden tulisi olla kuvataidekasvatuksessa lapsen elämyspiiristä joko jotain konkreettista tai mielikuvitusta innostavia. (Rusanen 2009, 50–51.)

3.5 Satujooga

Kiuru ja Tiilikainen (2010) kertovat kirjassaan Satujoogaa, kuinka voi joogata satujen lomassa. He ovat selittäneet jooga-asennot sanoin sekä kuvin. Sadun aikana tehdään erilaisia jooga-asentoja, jotka etenevät sadun sanoja mukaillen.

Joogassa ei ole odotuksia eikä vaatimuksia. Joogaihminen on kokonaisuus, jossa mieli ja keho ovat tasapainossa. Joogassa saa antaa mielikuvituksen lentää. Asanat eli erilaiset joogaliikkeet ja -asennot ovat hyväksi keholle: lihakset notkistuvat ja vahvistuvat, sisäelimet virkistyvät, koko hermojärjestelmä tasapainottuu ja hengityselimet voimistuvat ja tuulettuvat. Harjoitukset rentouttavat, virkistävät ja rauhoittavat. (Kiuru & Tiilikainen 2010, 4.)

Jooga- asennoilla on sanskritinkieliset nimet. Esimerkiksi Mukna Suana-sana eli alaspäin katsova koira tai Urkshasana eli puu. Satujen myötä keho taipuu ja herää eloon kuin huomaamatta niin koiraksi kuin kobraksikin. Lapsille on hyvin vähän tarjolla toimintaa, joka tukee ilman erityisiä tavoitteita lapsen itsetuntoa. Joogaaminen on hauskaa. (Kiuru & Tiilikainen 2010, 5.)

3.6 Draama

Ensisijainen merkitys draamalle on leikki. Draamakasvatuksessa leikitään ja tutkitaan maailmaa roolien kautta. Siksi siinä käytetään hyödyksi leikin maailmaa ja fiktion todellisuutta sekä näiden luomia mahdollisuuksia erilaisten kulttuurillisten ja yhteiskunnallisten näkökulmien käsittelemiseksi. Draamassa painopiste ei ole valmiissa esityksessä vaan prosessissa. Draamassa korostuu yhdessä ja yksin tekemisen kokemus. (Kotka 2011, 17–18.) Draama ja taide ovat yleissivistävää kasvatusta. Kulttuuri ja taide ovat osa kaikkien elämismailmaa. (Heikkinen 2004,15.)

Draamakasvatus edesauttaa fyysistä, sosiaalista, emotionaalista ja kognitiivista kehitystä. Draama on moniaistinen tila, joka lisää tietoisuutta omasta itsestä, omasta kehosta, mielestä ja äänestä. Se selkeyttää sanallista ja sanatonta vies-

tintää. Se myös syventää ihmisten ymmärrystä asioista, kuten käyttäytymisestä, motivaatiosta ja kulttuurista. (Drama Education Network 2013.)

Draamakasvatuksen avulla tuetaan lapsen kokonaisilmaisua ja kehon hahmotamista. Draamaleikki ja draama kehittävät tunteiden ilmaisua, koska ne ovat suuressa osassa draamassa toimimisessa. Draaman avulla tuetaan pienen lapsen mielikuvituksen, itseluottamuksen, keskittymiskyvyn ja myönteisen minäkäsityksen kehittymistä. Kun työskennellään draaman keinoin, opitaan asioita muista ryhmän jäsenistä sekä omasta itsestään. (Toivanen 2009, 32.)

Draaman yksi keskeinen oppimiskohta on se, että sen avulla voidaan toimia sekä todellisessa että kuvitteellisessa ympäristössä. Kuviteltua maailmaa voidaan käsitellä ensin roolissa roolihahmon kautta ja sen jälkeen omana itsenä. (Toivanen 2010, 11–12.)

Draamatyöskentely kehittää lasten keskittymiskykyä ja pitkäjännitteisyyttä. Draamatyöskentely vahvistaa ryhmää ja lisää lasten sosiaalisuutta toisiaan kohtaan sekä vastavuoroisuutta, empatiakykyä, toisten hyväksymistä ja ymmärrystä toisia kohtaan. Kaikille lapsille tarjoutuu draaman keinoin mahdollisuus ilmaista ajatuksiaan ja tunteitaan ympäröivästä maailmasta. (Toivanen 2009, 35.)

Työskentelyvaiheita on draamatyöskentelyssä kuusi: virittäytyminen, sopimus, satu, draama, pohdinta ja lopetus. Aluksi virittäydytään aiheeseen. Tässä vaiheessa on tarkoitus herättää mielenkiinto. Virittäytymisen avulla luodaan luottavainen ja turvallinen ilmapiiri. Onnistuneen draamatyöskentelyn kannalta virittäytyminen on tärkeää, koska draamaa ja keskustelua ei synny muuten kovin helposti. Ryhmänjäsenten toisiinsa tutustumisen lisäksi tunnelman rentoutuminen ryhmässä on virittäytymisen merkitys. Virittäytymisen jälkeen seuraa sopimus, jossa ryhmä päättää työskentelytavoistaan. Kun sopimusta laaditaan, on hyvä korostaa että ryhmän jäsenten on kunnioitettava toisiaan ja ketään ei saa pilkata. (Kotka 2011, 23–25.)

Kolmannessa vaiheessa ohjaaja lukee sadun. Sadun voi kertoa ilman kirjaa tai lukea suoraan kirjasta. Draamaharjoitukset toteutetaan neljännessä vaiheessa.

Niissä työstetään samoja tunteita kuin sadussa. Draamaa voi toteuttaa erilaisilla tavoilla, kuten näytelmän tai kuvataiteen avulla. Draamaharjoituksissa opitaan menemään rooliin, olemaan siinä ja tulemaan siitä pois. Draamaharjoitukset perustuvat empatian ja etäisyyden varaan. Erilaiset välineet kuten roolivaatteet auttavat lapsia eläytymään rooleihinsa sekä niistä luopumalla erottamaan sadun todellisuudesta. Sadusta keskustellaan pohdinta vaiheessa. Jokainen lapsi saa tuoda mielipiteensä ja kysymyksensä esille. Lopetus on viimeinen vaihe. Siinä kootaan yhteen ryhmän ajatukset. Ryhmä voi kertoa esimerkiksi miltä tuntui tehdä draamaharjoitukset tai mitä tunteita tarina herätti. Lopetuksen ilmapiiriin on tarkoitus olla rentouttava ja lopussa luovutaan roolihahmoista ja jokainen on taas oma itsensä. (Kotka 2011, 23–25.)

Draamaleikki koostuu draamasta ja roolileikistä. Sen pohjalla voi olla esimerkiksi ajankohtainen aihe tai luettu kirja. Varhaiskasvattajan tehtävänä on aloittaa toiminta, ottaa rooli itselleen ja rakentaa sille puitteet. (Toivanen 2009, 34.)

3.7 Musiikki

Varhaiskasvatuksessa toteutettavalla musiikkikasvatuksella edistetään lapsen oppimisedellytyksiä ja tuetaan lapsen kokonaiskehitystä. Lapselle luodaan varhaiskasvatukseen sellainen musiikillinen ympäristö, jossa lapsi voi eläytyä leikin ja fantasian kautta musiikkiin ja saada erilaisia tunnekokemuksia ja ravintoa ajatteluprosesseille. Lapsella on mahdollisuus musiikillisiin elämyksiin. (Ruokonen 2009, 22.)

Musiikilla on laaja-alaiset vaikutukset. Musiikin voi tuntea kuuloaistin lisäksi myös tuntoaistin kautta. (Kivelä-Taskinen 2008, 51.) Musiikillisiin kokemuksiin liitettyjen leikkien ja keksimisen kautta autetaan lasta kehittämään musiikillista ajatteluaan. Musiikkiin liitetty havaintoleikit ja itseilmaisu kehittävät lapsen ongelmanratkaisukykyä ja auttavat luovuudessa. Näitä voivat olla esimerkiksi oimien sävellysten ja äänikokeilujen tekeminen. Myös erilaiset tempo -käsitteeseen liittyvät harjoitukset liittyvät musiikillisen ajattelukyvyn kehittämiseen. Esimerkiksi käsiteparin hidas–nopea ja tämän jälkeen käsitteet hidastuva–nopeutuva

opetellaan kokemuksellisen tekemisen kautta. Laululeikeissä syntyy jännitystä ja riemua tempoa kiihdyttämällä. (Ruokonen 2009, 23.)

Lapsessa olevat esteettiset taidot ja kyky tehdä esteettisiä valintoja kehittyvät musiikkikasvatuksen kautta. Lapsi oppii perustelemaan näkemyksiään esimerkiksi kauniista ja hyvästä kuuntelemisen ja havainnoinnin kautta. Myös sosiaaliset taidot kehittyvät useimmiten musiikkitoiminnan kautta. (Ruokonen 2009, 27–28.)

4 TAIDEKASVATUSVIIKON TAVOITTEET JA KEHITTÄMISTEHTÄVÄ

Tekijät toivoivat toiminnallisesta opinnäytetyöstä olevan hyötyä päiväkodin henkilökunnalle ja kohderyhmälle. Ensisijaisena hyödynsaajaryhmänä olivat kohderyhmän lapset sekä päiväkotit Tammitarhan työntekijät. Lapset saivat osallistua uusien menetelmien kokeiluun, ja päiväkodin työntekijät saivat uusia menetelmiä käyttöönsä. Toissijaisina hyödynsaajina olivat opinnäytetyön tekijät ja muut varhaiskasvattajat. Opinnäytetyö tarjoaa Tammitarhan päiväkotiin uusia taidekasvatusmenetelmiä entisten joukkoon.

Tärkeä osa työtä oli löytää sopivimmat toiminnalliset menetelmät juuri tälle ryhmälle ja ikäluokalle. Haluttiin tarjota lapsille mukavia hetkiä, sekä auttaa päiväkodin henkilökuntaa heidän työssään. Opinnäytetyö edisti tekijöidensä ammatillista kasvua sosionomeiksi ja varhaiskasvatuksen työntekijöiksi sekä heidän oppimistaan.

4.1 Tavoitteet

Päätavoitteena oli löytää Tammitarhan päiväkotiin uusia taidekasvatusmenetelmiä, joiden avulla kasvatushenkilökunta pystyy ohjaamaan lapsia uusilla tavoilla entisten menetelmien lisäksi. Päiväkodin henkilökunnan tulee päivittää tietotaitojaan suhteellisen usein. Tavoitteena oli löytää teorian avulla mahdollisimman hyvät ja toimivat taidekasvatusmenetelmät tukemaan lasten mielenkiintoa ja oppimista, sekä löytää aiheita toimintaan lasten maailmasta.

Tavoitteena oli myös luoda toimiva toimintaviikko taidekasvatuksen keinoin Tammitarhan päiväkodista valitulle lapsiryhmälle. Lapsilähtöisyyden huomioiminen oli yksi tavoitteista, joka huomioitiin toiminnan suunnittelussa ja mahdollisuuksien mukaan myös itse toiminnassa.

4.2 Kehittämistehtävä

Kehittämistehtävänä oli tuoda Tammitarhan päiväkodin henkilökunnalle uusia taidekasvatusmenetelmiä entisten jo käytössä olevien menetelmien lisäksi. Tarkoituksena oli kehittää uusia menetelmiä muokkaamalla jo olemassa olevia toiminnallisia taidekasvatusmenetelmiä ja yhdistelemällä niitä sopiviksi kokonaisuuksiksi.

Uusien menetelmien ohella käytettiin myös joitakin toimintamuotoja sellaisenaan ilman uudistusta. Esimerkiksi sadutusta käytettiin sellaisenaan, muokkaamatta. Kuitenkin kaikki käytetyt toiminnot olivat uusia suurimmalle osalle Tammitarhan henkilökunnasta. Kasvattajilla oli mahdollisuus saada uusia toimintamenetelmiä käyttöönsä.

5 PROSESSIN KUVAUS

Toimeksiantajaksi valittiin Tammitarhan päiväkot, koska toiselle opinnäytetyön tekijöistä lapset ja henkilökunta olivat jo valmiiksi tuttuja käytännön harjoittelun kautta. Päiväkodin johtajalta Melanie Kupariselta tuli myös toive, että aihe koskisi taidekasvatusta ja mahdollisesti draaman käyttöä varhaiskasvatuksessa. Aihe ja kohderyhmän lasten ikä tarkentuivat yhteistyössä päiväkodin henkilökunnan kanssa ja lähinnä päiväkodin toiveista. Henkilökunnan kyselyistä selvisi, mitä uutta he halusivat jokapäiväiseen käyttöönsä.

Päätös tehdä toiminnallinen opinnäytetyö on ollut opintojen alusta asti selvää molemmille tekijöille. Opinnäytetyössä haluttiin käyttää teemana satuja, koska niiden maailma on lapsille mielenkiintoinen ja niiden joukkoon pystyy ujuttamaan toiminnan helposti ja mielekkäästi. Satumaailma nousi myös lasten sadutussaduista esiin selkeästi. Tekijät halusivat myös saada lisää ohjauskokemusta ja toiminnallisten menetelmien kokeileminen käytännössä kiinnosti tekijöitä.

5.1 Yhteistyökumppani ja kohderyhmä

Yhteistyökumppani Tammitarhan päiväkot sijaitsee Tammelan kunnassa. Se on muuttanut uusiin tiloihinsa 19.8.2013. Tammitarhan päiväkodissa on neljä lapsiryhmää: Tammen Taaperot (1-3v.), Tammen Haltijat (3-5v.), Tammen Tietäjät (5-6v.) ja Metsätontut (6v.). Päiväkodissa työskentelee yhteensä 12 varhaiskasvattajaa, päiväkodin johtaja sekä päiväkodin muu henkilökunta. (Peda.net -kouluverkko 2013)

Kohderyhmänä toimi Tammitarhan viisivuotiaat. Kohderyhmän valinta oli luonnollista, koska molemmat tekijät suuntautuivat keväällä 2013 toiminnallisiin menetelmiin ja aikovat tulevaisuudessa työskennellä lasten parissa. Syksyllä 2013 ryhmässä oli 11 lasta, joista neljä oli tyttöjä ja seitsemän poikia. Toinen tekijöistä tunsi lapset jo entuudestaan, mutta toiselle lapsiryhmä oli vieras.

5.2 Opinnäytetyöprosessin eteneminen

Opinnäytetyöprosessi eteni siten, että aluksi tekijät miettivät omia mielenkiinnon kohteitaan opinnäytetyön pohjaksi. Ensin molemmat tekijät suunnittelivat omaa opinnäytetyötään, mutta melko pian he ajautuivat yhteistyöhön toistensa kanssa. Molemmilla oli samanlaiset toiveet opinnäytetyön toteutuksesta ja yhdessä tekeminen tuntui mielekkäältä ja antoisalta. Tekijät selvittivät toimeksiantajan toiveet ja sopivat aikataulusta päiväkodin henkilökunnan kanssa. Sen jälkeen tekijät alkoivat suunnitella omaa aikatauluaan ja toteutusta.

Tekijät asuvat eri paikkakunnilla, joten monet asiat piti sopia puhelimitse tai sähköpostitse. Tekijät tapasivat aina tarpeen tullen, jotta he saivat suunniteltua tärkeät asiat kasvotusten. Sovittiin aikataulusta siten, että keväällä 21.5. – 22.5. 2013 toteutetaan lasten sadutukset sekä henkilökunnan kyselyt sadutusten jälkeen. Lasten vanhemmilta pyydettiin luvat (Liite 1.) osallistumisesta sadutukseen. Syksyllä päätettiin toteuttaa varsinainen toimintaosuus, eli taidekasvatusviikko. Näin tekijöille jäi aikaa suunnitella toimintaa kesällä.

Kehittämisprosessi ja toiminta etenivät niin, että toimeksiantajalta saadun aiheen jälkeen tekijät suunnittelivat aikataulun sadutuksesta sekä päiväkodin henkilökunnan haastatteluista. Näistä saatiin teemat ja aiheet toimintaviikolle. Tekijät tiedottivat kaikille päiväkodin lasten vanhemmille opinnäytetyöstä siten, että laittoivat päiväkodin ilmoitustaululle kirjeen (Liite 2.) nähtäväksi. Näiden työvaiheiden jälkeen aloitettiin kehittämistehtävä eli taidekasvatusviikon suunnittelu.

Taidekasvatusviikon toiminnalliset menetelmät kehitettiin teoriapohjaan tutustuen kesä- ja heinäkuun 2013 aikana. Elokuussa suunniteltiin taidekasvatusviikon runko ja toimintamallit valmiiksi. Syyskuussa järjestettiin taidekasvatusviikko. Taidekasvatusviikko huipentui taidenäyttelyyn, johon koottiin lasten työt näytteille, sekä pienet kirjalliset tiedotteet päiväkodin työntekijöille toiminnoista.

Taidekasvatusviikon jälkeen arvioitiin lapsilta, päiväkodin henkilökunnalta ja toimeksiantajalta saatujen palautteiden perusteella toiminnan tulokset. Samaan aikaan aloitettiin opinnäytetyön kirjoittaminen.

5.3 Toiminnallisten menetelmien kehittäminen

Taidekasvatusviikolla oli viisi noin tunnin kestävästä toimintakertaa. Kunakin päivänä oli erilaisia toiminnallisia menetelmiä. Jokaisella kerralla oli eri aihe ja toiminnallinen menetelmä aiheen purkuun. Aiheet liittyivät satumaailmaan ja lapsen omaan elinpiiriin. Viides toimintakerta oli varattu viikon lopetusta ja taidenäyttelyn pystytystä varten.

Toiminnot sijoituivat aamupäiville klo 8:30 – 12:00. Tilana oli päiväkodin liikunta-, ryhmä- ja ateljeetilat. Sekä toiminnan ajankohdasta että tiloista keskusteltiin päiväkodin henkilökunnan kanssa, jotta toiminta sopi yhteen muun päiväkodin toimintojen kanssa.

Tilat järjesteltiin aina etukäteen työskentelyyn sopiviksi. Lapsille laitettiin omat istuintyyny, jotta he virittäytymisen aikana olisivat paikoillaan. Päiväkodin kasvattaja oli paikalla toimintakertoina, mutta pysytteli taustalla eikä puuttunut toimintaan, koska tekijät olivat toivoneet niin.

Toiminnalle kehitettiin neliosainen runko. Toiminta aloitettiin aina virittäytymällä erilaisten toimintojen avulla. Virittäytymisellä tarkoitetaan keskittymistä ja valmistautumista jotakin tulevaa varten (Tarinanetti 2013). Tärkeintä virittäytymisessä on ilmapiirin luominen, joka edistää spontaaniutta. Spontaanin käyttäytymisen tärkeitä edellytyksiä ovat esimerkiksi turvallisuuden ja luottamuksen tunne, vastaanottavuus tunteille, intuitiolle ja mielikuville sekä leikkimielisyys. Näiden lisäksi tärkeää on saada lapset liikkeelle ja vuorovaikutukseen ohjaajien ja toistensa kanssa. (Blatner 1997, 58.)

Virittäytymisen jälkeen aloitettiin itse toiminta eri toiminnallisten menetelmien avulla. Toiminnallisina menetelminä käytettiin draamaa, kuvataidetta, valokuva-työskentelyä, satuja sekä savitöitä. Musiikkia oli sisällytetty eri toimintoihin use-

ampana päivänä eri tavoin. Lopetuksessa käytettiin toiminnallisia menetelmiä, jotka sopivat kunkin päivän aiheeseen. Toiminnan lopussa on hyvä antaa tilaa tunnepalautteelle eli jakamiselle. Hyvä lopetus mahdollistaa opitun aineksen syvällisen sisäistämisen. (Tarinanetti, 2013.)

Toiminnan runko:

1. Virittäytyminen jonkin toiminnan avulla
2. Vaihtuva toiminnallinen menetelmä
3. Lopetus jonkin toiminnan avulla
4. Jakaminen keskustelun avulla

Toiminta kehitettiin lasten sadutussatujen ja päiväkodin henkilökunnalta saatujen aiheiden ja toiveiden pohjalta. Tekijät tutkivat teoriaa ja kehittivät oman taidekasvatusviikon, jonka he katsoivat sopivan ja toimivan parhaiten toimeksiantajalle ja kyseiselle lapsiryhmälle.

5.4 Luvat, eettisyys ja dokumentointi

Opinnäytetyön toimintahenkilöinä olivat lapset, joten heidän huoltajiinsa piti olla yhteydessä lupa-asioissa. Kehittämistyön luonteen vuoksi tarvittiin luvat lasten vanhemmilta toimintaan. Opinnäytetyön toimeksiantosopimus tehtiin Tammitarhan päiväkodin johtajan kanssa. Vanhemmille tiedotettiin päiväkodin kautta opinnäytetyöstä sekä lähetettiin lupakyselyt toimintaan osallistuvien lasten vanhemmille. Päiväkodin ilmoitustaululle kirjoitettiin tietoa opinnäytetyöstä, jotta kaikki vanhemmat pystyivät sen siitä lukemaan.

Sadutusta varten tekijät pyysivät luvat keväällä. Siihen saatiin luvat kaikilta vanhemmilta, joilta lupaa pyydettiin. Syksyllä lasten vanhemmilta pyydettiin luvat (Liite 3.) lasten osallistumiseen taidekasvatusviikolle, sekä lasten valokuvaamista varten ja lasten tuotosten käyttämiseen opinnäytetyössämme. Yhden lapsen osalta ei saatu lupaa kuvaamiseen ja toisen osalta lapsen tuotosten käyttämiseen.

Tutkimusetiikalla tarkoitetaan yleisesti sovittuja pelisääntöjä suhteessa kollegoihin, tutkimus- tai kehittämiskohteeseen, mahdollisiin rahoittajiin, toimeksiantajiin ja suureen yleisöön. Hyvällä tieteellisellä käytännöllä tarkoitetaan, että tutkija noudattaa eettisesti kestäviä tiedonhankintamenetelmiä ja tutkimusmenetelmiä. (Vilkkä 2007, 30.) Tekijät pitivät huolta eettisistä puolista, kunnioittivat lasten yksityisyyttä ja antoivat heidän toimia omina itsenään toimintojen aikana. Tekijät sopivat yhdessä päiväkodin johtajan kanssa kulujen jakautumisesta ja tarvittavien tarvikkeiden käytöstä.

Tärkeää opinnäytetyön kannalta on myös lähteisiin viittaaminen sekä lähdeviitteiden oikein merkitseminen. On tärkeää kunnioittaa lähteiden kirjoittajia. Tutkijalla on vastuu tekemästään tutkimuksesta, että se on julkisesti nähtävillä ja siitä on tiedotettu (Vilkkä 2007, 34–35). Kehittämistyötä tehdessä huomioitiin kaikki kyseiset asiat ja toteutettiin luotettava ja eettinen kehittämistyö.

Kehittämistyön tukena tekijät pitivät alusta asti opinnäytetyöpäiväkirjoja, joiden avulla he pystyivät havainnoimaan opinnäytetyön toimintaa. Koska opinnäytetyöprosessi ajoittuu pitkälle ajalle, nämä tukivat prosessia. Valokuvausta käytettiin dokumentointitapana opinnäytetyössä. Toiminnallisessa opinnäytetyössä toimintaosuuden dokumentointi on tärkeää, jotta kehittämistyö pystytään kuvaamaan parhaalla mahdollisella tavalla.

6 TAIDEKASVATUSVIIKON TOTEUTUS

Taidekasvatusviikko toteutettiin 9.9.2013 – 13.9.2013. Etukäteen oli informoitu päiväkodin henkilökuntaa tulevasta viikosta ja sovittu yhteistyöstä. Tarvitut tilat oli varattu käyttöön. Tämä kävi helposti, koska toinen tekijöistä oli harjoittelussa Haltijoiden ryhmässä jo ennen Taidekasvatusviikkoa, joten hänellä oli mahdollisuus hoitaa näitä asioita harjoittelupäivien aikana.

Taidekasvatusviikolla tekijät menivät aamuisin hyvissä ajoin valmistelemaan tilat ja tarvikkeet, joita kunakin päivänä tarvittiin. Toiminta aloitettiin yhdeksän aikaan aamulla, kun kaikki toimintaan osallistuvat lapset olivat saapuneet ja tilanne ryhmässä oli sopiva.

Etukäteen oli päätetty, että havainnoidaan kahta asiaa toimintatuokioilla. Käytännössä tämä onnistui niin, että toinen tekijöistä oli ohjauksesta päävastuussa ja toinen keskittyi havainnointiin, muistiinpanoihin, kuvien ottamiseen sekä avustamiseen. Näitä rooleja vuoroteltiin päivittäin.

Ensimmäinen havainnoitava asia oli, miten lapset lähtivät toimintaan mukaan; hyvin vai huonosti. Toinen havainnointi koski sitä, että pysyikö lasten mielenkiinto yllä koko toiminnan ajan, eli jaksoivatko he osallistua toimintaan alusta loppuun. Tekijät eivät halunneet ottaa enempää havainnoitavaa, jotta havainnointi ei olisi vienyt liikaa aikaa ja huomiota ryhmän ohjauksesta.

Lisäksi tehtiin muita huomioita, joita tarpeen mukaan kirjattiin tuokion aikana tai heti sen jälkeen ylös. Tuokion jälkeen tekijät kysyivät läsnä olleelta kasvattajalta lyhyttä palautetta tuokion sujuvuudesta ja sisällön sopivuudesta lapsiryhmälle. Varsinaiset palautelomakkeet jaettiin toiminnassa läsnä olleille kasvattajille kaksi viikkoa taidekasvatusviikon jälkeen. Tekijät päättivät antaa kasvattajille aikaa sisäistää viikon tapahtumat ja miettiä niitä rauhassa, ennen kuin he vastaisivat kyselyyn.

6.1 Maanantai: savityöt

Aamulla tekijät valmistelivat ateljeetilan valmiiksi toimintaosuutta varten. Lapset haettiin yhdeksän jälkeen ateljeehen, jolloin toiminta pääsi alkamaan. Ensin tekijät katsoivat lapsille sopivat paikat pöydistä sekä esittelivät itsensä ja kertoivat mitä tuleva viikko tuo tullessaan. Lapsille selitettiin jokaisen toimintapäivän tuovan mukanaan jotain uutta ja innostavaa tekemistä.

Toiminnassa mukana ollut taidepöllö eli Paavo-pöllö (Kuva 1.) esiteltiin lapsille. Lapsille kerrottiin, että Paavo seuraa heidän touhujaan viikon aikana. Ehkä Paavo-pöllöllä on perjantaina lapsille jokin yllätys, jos kaikki menee hyvin. Tekijät totesivat, kuinka reippaan näköisiä lapsia ryhmässä on. Lapsille ohjeistettiin myös, että ryhmästä voi joutua pois, jos ei osaa olla kunnolla, mutta samalla korostettiin, että tekijät uskovat kaikkien osaavan käyttäytyä hyvin.

Kuva 1. Paavo-pöllö.

Toiminta aloitettiin tutustumalla saveen. Lapset saivat kokeilla, miltä savi tuntui. Lapset viritettiin toimintaan savea käyttäen siten, että muovailtiin savea pöydän

alla silmät kiinni. Lasten tekemät työt kerättiin tarjottimelle liinan alle. Kun kaikki savityöt oli saatu piiloon, saivat lapset yrittää tunnistaa omat työnsä. Lähes kaikki lapset tunnistivat oman työnsä. Lapset lähtivät toimintaan mukaan innokkaasti. Pöydän alla saven työstäminen näkemättä toi lasten naamalle keskittyneet ilmeet ja muutama lapsi yritti kurkata pöydän alle.

Lapsi aistii eri tavalla kuin aikuinen. Aikuinen luottaa visuaaliseen aistiin eniten, mutta lapsi käyttää kokonaisvaltaisesti kaikkia aistejaan, jolloin hän saa kohteesta mahdollisimman paljon tietoa. Lapsi katsoo, koskee, kuuntelee, haistaa ja maistaa luonnollisen uteliaisuutensa vuoksi. Lapsen aistikokemus on kokonaisvaltainen, koska se muodostuu eri aistein tuotetusta informaatiosta. (Pentikäinen 2006, 30.)

Lasta voi auttaa tulemaan tietoiseksi eri aistien välisistä kokemuksista, kirjoittaa Leena Pentikäinen (2006, 31.) kirjoituksessaan Kuvataidekasvatuksen poluilla, teoksessa Lapsi ja taide. Hän kertoo myös, että on monesti tehnyt testin tuntoaistin ja näköaistin välisestä yhteydestä lapsiryhmässä. Lapset muovailevat savesta pienen veistoksen pöydän alla niin, etteivät katso teosta ollenkaan. Lapset tunnistavat työnsä välittömästi. Aikuiset eivät löydä työtään yhtä helposti ja epäroimatta kuin lapset.

Varsinaisena toimintana lapset muovailivat savesta satueläimen. Tekijät ohjeistivat lapsia tekemään millaisen tahansa satueläimen. He kehottivat lapsia käyttämään omaa mielikuvitustaan niin, että eläimen ei tarvinnut olla mikään oikea eläin. Tekijät laittoivat rauhallista musiikkia taustalle tuomaan inspiraatiota ja auttamaan lapsia keskittymään työhönsä.

Yksinkertaisen eläinhahmon voi muovailla savesta perustekniikkaa käyttäen, eli käsillä muovailemalla. Ei tarvita erityisiä välineitä, vaan kädet, sopiva alusta ja teräväpäinen tikku riittävät. Mikäli hahmosta tulee suuri, on hyvä muistaa kovertaa se ontoksi, jotta se ei ole liian painava. Lasten kanssa työskenneltäessä on hyvä muistaa, että yksinkertaisimmissakin muodoissa voi olla aimo annos elävyyttä. (Johnson, 1998, 64.) Eläimet ovat loistava aihe taiteilijoille, sillä ne ovat niin erilaisia (Brooks 2013, 4).

Sitä mukaa, kun lapset saivat satueläimensä valmiiksi, kehoitettiin heitä siirtymään lattialle istumaan. Paavo-pöllö haki jokaisen lapsen eläimen vuorotellen kaikkien nähtäväksi. Eläimen tekijä sai kertoa tekemänsä satueläimen nimen ja muuta tietoa eläimestä, muun muassa missä eläin asuu, mitä se tekee ja mitä se syö. Lapset kertoivat mitä halusivat, (Kuva 2.) ja lasten kertomat asiat kirjattiin ylös. Osa lapsista keksi monia asioita, toiset vain nimen.

Kuva 2. Lapsen savityö.

Lapset tarttuivat innolla muovailemaan savea. Osalle lapsista oli haaste päättää millaisen eläimen tekee, mutta osa muovasi juuri sellaisen kuin halusi. Kaikkien lasten työt eivät valmistuneet samaan aikaan. Ensimmäiseksi valmiiksi työnsä saaneet lapset alkoivat liikuskella ja pelleillä matolla odotuksen aikana.

Viimeisenä lapsilta kysyttiin mielipiteitä toiminnasta. Lapset pitivät saven työstämisestä ja kertoivat virittäytymisen olleen jännittävää. Tekijät saivat läsnä olleilta kasvattajilta palautetta toiminnasta.

6.2 Tiistai: valokuvatyöskentely

Tekijät laittoivat huoneen toimintaa varten valmiiksi niin, että pystyttiin aloittamaan toiminta heti, kun lapset saapuivat huoneeseen. Lapset asettuivat lattialle istumaan riviin.

Virittäytyttiin päivän teemaan, eli valokuvaukseen ja väreihin, valokuvien avulla. Lattialle oli laitettu joukko tekijöiden tekemiä valokuvakortteja, joissa oli samoja värejä kuin kartongeissa. Lapset saivat jokainen ottaa yhden kuvan kerrallaan ja tutkia sitä. Lapsi vei kuvan sen värisen kartongin päälle minkä värinen hänen mielestään kuvakin oli (Kuva 3). Esimerkiksi yhdessä valokuvassa oli kuva lumisesta maisemasta ja lapsi vei kyseisen kuvan valkoisen kartongin päälle.

Kuva 3. Virittäytyminen väreihin.

Lapset lähtivät hyvin toimintaan mukaan, toiset vähän hitaammin kuin toiset. Paikalla olleen kasvattajan mukaan oli hyvä, että kuvien viemistä toistettiin useaan kertaan niin, että jokainen lapsi sai yrittää monta kertaa vuorollaan. Tällä tavoin ujoimmat ja hitaimmatkin lapset pääsivät toimintaan hyvin mukaan. Samankäisillä lapsilla oli suuria eroja värien tunnistamisessa. Toisille tehtävä oli helpon näköistä, kun taas osa lapsista pohti asiaa pitkään.

Päivän aiheeseen virittäytymisen jälkeen tekijät kertoivat tulevasta toiminnasta. Jokainen lapsi vuorollaan sai mennä tekijöiden kanssa pitkin päiväkotia (Kuva 4.) ja ottaa viisi valokuvaa.

Kuva 4. Lapsi kuvaamassa väriä.

Aikuinen antaa lapselle vastuuta kameran käytössä. Aikuinen viestittää lapselle, että haluaa lapsen kohtelevan kameraa arvokkaasti ja pitävän siitä hyvää huolta. Aikuiset antavat lapselle keinon luovuuden kokeiluun ja käyttöönottoon antamalla hänelle mahdollisuuden valokuvien ottamiseen. (Halkola ym. 2009, 229–230.)

Lapsille kerrottiin, kuinka kameran kanssa käyttäydytään ja kuinka sitä pitää kunnioittaa. Muut lapset jäivät huoneeseen leikkimään siksi aikaa, kun aina kaksi lasta kerrallaan oli toiminnassa. Päiväkodin kasvattaja huolehti ennalta sovitusti leikkivästä lapsiryhmästä.

Pentikäinen (2006, 27.) kirjoittaa teoksessa *Lapsi ja Taide* kirjoituksessaan *Kuvataidekasvatuksen poluilla* kokemuksestaan, jossa hän on 5-vuotiaiden oppilaidensa kanssa metsästävässä keltaista ympäristöstään. Tästä tekijät saivat idean käyttää tätä menetelmää sovellettuna valokuvaukseen, jolloin lapsi metsästäisi tiettyä väriä kameran kanssa päiväkodissa. Lapsi sai päättää värin, jota hän metsästi kameran kanssa päiväkodin tiloista ja josta otti kyseiset viisi valo-

kuvaa. Kun kaikki lapset olivat vuorollaan ottaneet valokuvansa, oli lopetuksen aika.

Kaikki lapset lähtivät heti epäröimättä ja innokkaasti kuvaamaan. Osa lapsista ymmärsi hyvin värinmetsästyksen idean, mutta osalle piti selittää uudelleen ja muistuttaa, että oli tarkoitus kuvata vain sitä väriä, minkä oli valinnut. Mikäli lapsi siitä huolimatta halusi kuvata muuta kuin valitsemaansa väriä, hänelle annettiin siihen mahdollisuus. Tekijät eivät halunneet rajoittaa lapsen luovuutta vaan halusivat mahdollistaa lapsilähtöisyyden toiminnassa.

Aikaa kuvien ottamiseen oli varattu kymmenen minuuttia jokaiselle lapselle. Aika oli aivan riittävä kuvien lukumäärään suhteutettuna. Osa lapsista otti kuvansa muutamassa minuutissa ja osa käytti suunnilleen kymmenen minuuttia. Lapset osallistuivat hyvin tähän toimintaan, ja heidän mielenkiintonsa pysyi hyvin yllä.

Kuva 5. Satuhahmo -muistipeli.

Lopetuksena pelattiin tekijöiden tekemää satuhahmo -muistipeliä (Kuva 5). Jokainen lapsi sai vuorollaan yrittää löytää parit satuhahmojen joukosta. Vaikka lapsiryhmä oli iso, eli paikalla oli tuolloin kymmenen lasta, peli sujui hyvin. Peli-kortit olivat lapsille ennestään tuntemattomat, joka lisäsi mielenkiintoa ja keskit-

tymistä. Lapset lähtivät yhtä lukuun ottamatta innokkaasti mukaan tähän toimintaan ja jaksoivat pelata pelin loppuun.

Viimeisenä tekijät kysyivät vielä lasten mielipidettä päivästä; mikä oli kivaa ja oliko joku ollut tyhmää. Vastauksiksi he saivat, että: ”oli kivaa pelata muistipeliä”, ja ”tuntui hyvältä ottaa kuvia”. ”Oli kivaa, että sai käyttää kameraa ja kuvata.” ”Mikään ei ollut tyhmää.” Yksi lapsi sanoi, että: ”Muistipeli oli ikimaailman huonoin”, mutta tämä oli ainoa negatiivinen kommentti. Palautekyselyn jälkeen tekijät kiittivät lapsia osallistumisesta ja lopettivat tuokion.

Läsnä ollut kasvattaja kommentoi vielä, että tämä lapsiryhmä oli vauhdikas ja haastava. Tämän ryhmän kohdalla olisi tärkeää miettiä, ketkä lapsista istuisivat vierekkäin. Osa lapsista oli vasta aloittanut päivähoiton päiväkodissa, joten toiminta oli heille täysin uutta. Joukossa oli myös erityistä huomiota vaativia lapsia.

Päätettiin huomioida hetken sujuvuuteen vaikuttavia asioita tulevina päivinä, mutta liian suurta painoarvoa ei haluttu antaa sille, että tuokioiden olisi sujuttava täydellisesti. Enemmän haluttiin keskittyä menetelmien testaamiseen ja tarkkailla lasten mielenkiinnon kohdistumista toimintaan sekä lasten mielenkiinnon ylläpysymistä, eli menetelmien toimivuutta. Toki häiriötekijät oli hyvä saada minimoitua, mutta se ei ollut tämän opinnäytetyön kannalta merkityksellisintä.

6.3 Keskiviikko: kuvataide ja satujooga

Keskiviikon toiminta aloitettiin istumalla ringissä lattialla alustoilla. Alkutervehdyksien jälkeen luettiin kaupunkiaiheisia lorukortteja. Laulut, lorut, runot, riimit ja musiikkisadut auttavat lasta hahmottamaan sekä sykettä että sana- ja melodiarytmejä. Syke antaa musiikille tempon ja perusrhythmin. Sanarytmit ja melodiarytmit rakentuvat sykkeelle. Lorujen sanarytmin taputtaminen auttaa lasta myöhemmin esimerkiksi tavutusten hahmottamisessa äidinkielen opiskelussa. (Ruokonen 2009, 24- 25.)

Sen jälkeen mietittiin, mitä kaikkea lasten kodin ja hoitopaikan lähellä on ja missä lapset käyvät vapaa-ajallaan. Pyydettiin lapsia miettimään, millainen oma ympäristö olisi, jos kaikki olisikin satua.

Lapset olivat todella innoissaan lorukorteista. Kaikki kortit piti käydä läpi ja korteissa olleet kuvat kiinnostivat. Lapset eivät oikein osanneet miettiä omaa elinympäristöään konkreettisesti, mutta lorukorttien avulla ehdottelivat omia juttuja.

Varsinaisessa toiminnassa maalattiin sormiväreillä (Kuva 6) pitkälle rullapaperille. Kerrottiin lapsille, mihin kohtaan paperia kenenkin tuli asettautua. Lapset saivat maalata oman satu ympäristönsä sormiväreillä. Lapsen luova asenne näkyy kun hän uskaltaa kokeilla omia toimintatapojaan sekä koota asioita omalla tavallaan. Lapsen mielikuvitus ei luo mitään tyhjistä, vaan mielikuvat syntyvät niiden havaintojen pohjalta joita lapsi on todellisesta ympäristöstään tehnyt. (Rusanen 2009, 48–49.) Lapsen tekemät kuvat kertovat hänen sosiaalisista, psykologisista ja kulttuurisista olosuhteistaan, joissa hän elää sekä hänen kiinnostuksistaan ja motiiveistaan (Karppinen ym. 2001, 90).

Kuva 6. Satu ympäristön maalaamista.

Lasten maalaillessa sormiväreillä satuympäristöään tekijät kiertelivät lasten luona kirjoittamassa ylös, mitä lapset olivat maallanneet. Samalla lisättiin sormivärejä ja dokumentoitiin toimintaa valokuvaamalla.

Lasten saadessa maalauksensa valmiiksi, pyydettiin heitä siirtymään yksitellen alustojen päälle istumaan. Lapset katselivat matolle tuotuja satukirjoja, kunnes kaikki lapset olivat saaneet maalauksensa valmiiksi.

Lapset maalailivat sormilla innokkaasti. Kuvia tuli paljon ja jokainen täytti oman kohtansa huolellisesti. Muutamalle lapselle oli haaste miettiä millaisen satumaa- ilman eli mielikuvituksellisen ympäristön haluaisi. Mielikuvitus ei ole synnynnäinen ominaisuus, vaan sitä voidaan kehittää ja kasvattaa. Pienellä lapsella mielikuvitus ilmenee leikissä parhaiten. Leikistä mielikuvat kasvavat, samoin saduista ja yhteisistä seikkailuista, kokemuksista ja elämyksistä. Leikissä lapsi heijastaa tietojaan ja kokemuksiaan maailmasta. Lapsi ei yleensä kykene rikkaaseen kuvalliseen ilmaisuun, jos hän ei osaa leikkiä. Leikki ja taide liittyvät toisiinsa lähes saumattomasti ja lapsen elämässä leikin tulee olla aina läsnä. (Hakkola ym. 1991, 13.)

Kuva 7. Satujoogaa.

Lopetuksena vedettiin lapsille satujooga (Kuva 7.) ”Aavikkokettu Vedan ihmeellinen keidas” kirjasta: ”Satujoogaa, joogaharjoituksia ja tarinoita lapsille”. Lapset katsoivat mallia aikuiselta ja toistivat liikkeet. Satua luettiin ja näytettiin joogaliikkeet lapsille (Kuva 8). Satujoogan avulla on tarkoitus rohkaista lapsia liikkumaan ilman kilpailua. Jooga tekee hyvää kaikenikäisille. (Kiuru & Tiilikainen 2010, 2.)

Kuva 8. Joogaliikkeen näyttämistä lapsille.

Satujoogaan lapset lähtivät toimimaan reippaasti. Lapset kuuntelivat tarkkaavaisesti satua ja katsoivat jooga-asentoja valppaasti sekä matkivat niitä mallikkaasti. Kaikki lapset, myös vauhdikkaimmat pojat, keskittyivät joogaamiseen suhteellisen hyvin.

Lopuksi mentiin piiriin seisomaan käsi kädessä. Kysyttiin lapsilta, mikä oli ollut hyvää tai huonoa. Kiitettiin lapsia reippaasta osallistumisesta ja ohjattiin lapset seuraaviin puuhiinsa.

Palautteena päivästä lapset kertoivat toiminnan olleen kivaa ja erityisesti tytöt kertoivat joogan olleen hauskaa. Sormilla maalaaminen oli lasten mielestä erilaista ja kivaa.

6.4 Torstai: draama

Toiminnan aluksi lapset toivotettiin tervetulleiksi ryhmään ja aloitettiin toiminta Lohikäärmeen hännän metsästys -leikillä. Kaikki olivat yhdessä jonossa ja jokainen piti edessään olevasta lapsesta kiinni. Lohikäärmeen pää, eli jonon ensimmäinen yritti ottaa lohikäärmeen häntää, eli jonon viimeistä, kiinni. Kun häntä oli saatu kiinni, siirtyi pää hännäksi. Jokainen lapsi sai kokeilla olemista sekä lohikäärmeen päänä, että häntänä.

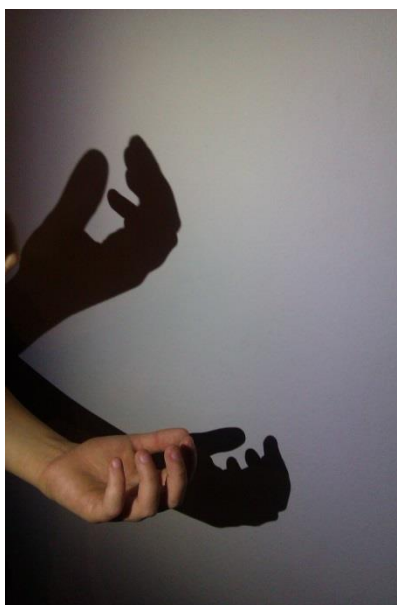
Aloituspeli innosti lapset mukaan erittäin hyvin ja tekijät huomioivat, että se rentoutti lapsia ja tunnelmaa. Siinä sai liikkua ja riemuita. Lapset olisivat halunneet jatkaa leikkiä pidempäänkin, mutta siirryttiin eteenpäin, jotta lapset jaksaisivat vielä keskittyä muuhun. Tekijät lupasivat, että jos jää aikaa, leikitään samaa leikkiä vielä uudelleen.

Draamatyöskentely edistää lapsen valmiuksia oppia uusia asioita sekä kielellistä kehitystä. Draamassa työskentely perustuu lapsen kehitystasosta lähtevään leikinomaiseen toimintaan. Draamallisessa työskentelyssä yhdistyvät eri taideaineet, lasten tietämys ja kokemukset, joita työstetään yhdessä sadun tai tarinan pohjalta. Ajankohtaista aihetta voi draaman avulla työstää helposti lasten kanssa. (Toivanen 2009, 31.)

Toimintaosio alkoi sadun lukemisella. Luettiin satu lohikäärmeestä ja sadun puolivälissä jokainen lapsi sai taputtaa rytmin ja muut matkivat. Kaikki soittaminen alkaa omasta kehosta. Sykesoittoa voidaan harjoitella esimerkiksi kehon taputuksilla ja rytmisoittimilla. Samanlaisina toistuvia rytmisiä kokonaisuuksia voi tehdä soittamisen lisäksi tömistyksin, naputuksin, suhistuksin, naksutuksin, taputuksin jne. Musiikkiliikunnan keinoin kehitetään sekä kuuntelutaitoa, rytmittämistä että liikkeiden koordinaatiota. Lapselle kehittyy kokonaisvaltainen käsitys omasta itsestä musiikkiliikunnan ja itseilmaisun kautta. Musiikkikasvatus on lapsilla kokonaisvaltaista ja moniaistista toimintaa, jossa musiikki yhdistyy liikkeeseen ja draamaan. (Ruokonen 2011, 128; Ruokonen 2009, 25–26.)

Sadun loputtua keskusteltiin sadusta lyhyesti. Sadun aikana oli havaittavissa hieman levottomuutta. Näytti siltä, että yksi poika ei kuunnellut satua ollenkaan, mutta kun tekijät kysyivät sadusta kysymyksiä, poika osasi vastata hyvin tarkasti. Hänen tyyliinsä kuunnella oli hieman erilainen kuin muilla.

Seuraavaksi sovittiin, ettei ketään jätetä ulkopuolelle, eikä ketään kiusata toiminnan aikana. Lapset jaettiin kahteen ryhmään. Toinen ryhmä meni tekemään lohikäärme-patsasta ja toinen ryhmä teki varjoleikkiä (Kuva 9.) käsiensä avulla.

Kuva 9. Varjoleikkiä.

Lapset saivat muodostaa lohikäärme-patsaita oman pienryhmänsä jäsenistä. Ennalta oli päätetty, että lapsilta kysytään lohikäärme-patsaan nimi, mistä se pitää ja mitä se pelkää. Osa lapsista keksi helposti näitä asioita, mutta osa lapsista ei sanonut mitään. Patsaiden tekoon lapset lähtivät helposti mukaan, mutta toiminta ei näyttänyt niin innostuneelta kuin esimerkiksi aloitusleikki oli näyttänyt.

Varjoleikkeihin lapset lähtivät innolla mukaan. Lapset eivät malttaneet odottaa vuoroaan, että pääsivät kankaan eteen varjoleikkiä tekemään. Osa lapsista ei kunnolla ymmärtänyt miten käsien muotoa muokkaamalla voi muuttaa myös

varjon muotoa. Pienen opastuksen avulla he saivat hienoja varjoja aikaiseksi. Lohikäärmeet lentelivät kovaa vauhtia pitkin kangasta ja lapset eläytyivät.

Patsaiden tekemisen ja varjoleikkien jälkeen leikittiin lohikäärmeitä. Draamakasvatuksella pyritään opettamaan lasta tunnistamaan ja ymmärtämään kuvitteellisten tarinoiden ja todellisuuden välinen ero. Lapsi saa draamakasvatuksen avulla runsaasti kokemuksia omien mielipiteiden ja ajatusten esittämisestä omana itsenään ja roolissa. (Toivanen 2009, 32.)

Draamaleikissä mietittiin, miten lohikäärmeet liikkuvat, miten ne pitävät ääntä jne. Lapset saivat olla juuri sellaisia lohikäärmeitä kuin halusivat. Rekvisiittana lapsilla oli huiveja sekä soittimia. Musiikkikasvatukseen tarvittava materiaali ja välineistö ovat moninaisia. Musiikkimaalausta varten tarvitaan kuvallisen ilmaisun välineistöä, laululeikkien dramatisointia varten puvustoa ja muuta rekvisiittaa ja musiikkiliikuntaa varten tarvitaan riittävä liikuntatila, huiveja, kankaita jne. Musiikkikasvatusta on kuitenkin mahdollista, ja sitä pitäisikin toteuttaa myös hyvin spontaanisti päivän eri tilanteissa. (Ruukonen 2009, 26.)

Lohikäärmeen ääntä he saivat tuottaa suullaan tai soittimilla ja huivien avulla he saivat syöstä tulta kidoistaan jne. Tämä leikki innosti lapsia kovasti ja kaikki olivat innolla mukana toiminnassa koko ajan. Lopuksi vielä istuttiin ringiin kuuntelemaan, miten kukin lohikäärmeistä ääntelehti ja lapset saivat kertoa lohikäärmenimensä.

Lopetuksena toiminnalle toimi huivirentoutus. Lapsia kehoitettiin menemään makaamaan patjoille ja laittamaan silmät kiinni. Laitettiin lohikäärmeaiheinen laulu soimaan ja heiluteltiin huiveja lasten yllä. Tekijät sanoivat lapsille, että he eivät enää ole lohikäärmeitä vaan lapsia jälleen. Tekijät toistivat lasten omat nimet. Rentoutus toimi hyvin ja palautti lapset takaisin normaaliin päiväkotiarkeen.

Draamaa tehtäessä siirrytään fantasiaan, mielikuvituksen maailmaan, jossa toimitaan rooleissa. Fiktiivisessä todellisuudessa nämä roolit toimivat niin kauan kuin uskotaan fiktiivisen maailman todellisuuteen. Eletään tietoisesti kahdessa eri välitilassa; todellisuudessa ollaan esimerkiksi luokkahuoneessa ja fiktiivisesti

ollaan vaikka Saharan autiomaassa. Draamaa tehdessä on tärkeää etukäteen sopia yhteisistä roolimerkeistä, jotta todellisuus ja fantasia eivät hämähäry lapsen mielessä. Roolimerkkiä käytetään aina niin kauan kuin draama kestää, kun draamatyöskentely lopetetaan, laitetaan roolimerkki pois. (Kotka 2011, 18.)

Aivan lopuksi kysyttiin vielä lapsilta, mikä oli ollut hauskaa ja mikä ei. Kaksi tyttöä kertoi pitäneensä loppurentoutuksesta eniten, kolme poikaa sanoi, että hauskinda oli: ”kun otettiin kii hännästä”. He tarkoittivat aloitusleikkiä. Kaikki oli kuulemma kivaa.

6.5 Perjantai: taidenäyttely ja juhlat

Aamulla, ennen kuin toiminta alkoi, laitettiin esille niiden lasten työt, jotka eivät olleet hoidossa perjantaina. Kiinnitettiin myös heidän ottamansa valokuvat kartongille teipillä, jotta he voivat irrottaa ja liimata ne myöhemmin oman mielensä mukaan uudelleen.

Lapset ja tekijät kokoontuivat yhteiseen aloitukseen ateljeeseen. Lapsia oli paikalla vain seitsemän, joten he mahtuivat kaikki saman pöydän ääreen. Yhteisenä aloituksena oli juhlat, joihin Paavo-pöllö oli tuonut lapsille popcornia ja mehua. Taustalla soi lastenlauluja lisäämässä juhlatunnelmaa.

Juhlinnan jälkeen lapset jaettiin kahteen ryhmään ja noin puolet lapsista lähti päiväkodin kasvattajan kanssa toiseen huoneeseen leikkimään ja noin puolet lapsista jäi pystyttämään taidenäyttelyä. Hetken kuluttua lapset vaihtoivat paikkoja, niin että kaikki pääsivät laittamaan omat työnsä esille näyttelyyn.

Lapset liimasivat omat tiistaina ottamansa valokuvat (Kuva 10.) sen väriselle kartongille, minkä värin he olivat valinneet valokuviansa pääväriksi. He saivat vapaasti asetella kuvansa sellaiseen asetelmaan kuin halusivat. Lapset kertoivat, mihin kohtaan seinää he halusivat oman työnsä ripustettavan. Valokuvanäyttelylle oli varattu yksi seinä ateljeesta.

Kuva 10. Lapsi sommittelemassa kuviaan.

Valokuvien esille laittamisen jälkeen lapset ottivat omat savityönsä ja niihin kuuluvan selityksen, joka oli tulostettu valmiiksi. Selityksessä oli kirjoitettuna lapsen kertomat tiedot omasta savityöstään. Lapset saivat valita savitoilleen ja sormivärimaalauksilleen mieluisimmat paikat niille varatuilta alueilta. Työskentelyn ohessa tekijät kysyivät lapsilta palautetta viikosta. Kysyttiin, mikä oli hauskaa, mikä tylsää ja mitä olisi saanut olla enemmän taidekasvatusviikolla.

Kun näyttely oli valmis, lapset saivat ensin katsoa sen läpi. Sen jälkeen he kävivät kutsumassa oman ryhmänsä kasvattajat taidenäyttelyyn ja esittelivät (Kuva 11.) näyttelyä heille. Lopuksi lapset kerääntyivät vielä pöydän ääreen piirtämään Paavo-pöllölle muistoksi piirustuksen jostakin lapsille mieluisesta ja mieleen jääneestä asiasta taidekasvatusviikolta. Nämä piirustukset käsitellään palautteena lapsilta kappaleessa 7.3.1.

Kuva 11. Taidenäyttelyn ihastelua.

Piirtämisen jälkeen lapsille jaettiin kunniakirjat, jotka Paavo- pöllö ojensi jokaiselle lapselle ja kiitti lapsia osallistumisesta taidekasvatusviikolle. Lapset halusivat halata pöllöä. Lapset lähtivät ulkoilemaan ja muut ryhmän lapset kävivät ulkoa vuorotellen pienryhmissä aikuisen kanssa katsomassa näyttelyä. Esikoululaiset kävivät taidenäyttelyssä myöhemmin samana päivänä. Poissaolevat lapset saivat omat kunniakirjansa heti kun tulivat seuraavan kerran hoitoon, sillä ne jätettiin heidän lokeroihinsa.

Tekijät laittoivat taidenäyttelyyn lyhyesti esille tietoa jokaisesta päivästä (Kuva 12.) kasvattajia varten. Näistä tiedoista he saattoivat lukea, mitä kunakin päivänä oli tehty aloituksessa, toimintaosuudessa ja lopetuksessa. Taidenäyttelyyn laitettiin esille myös valokuvia satujoogasta ja maalaushetkestä. Taidenäyttely toimi tietopakettina henkilökunnalle.

Kuva 12. Tietopaketti henkilökunnalle keskiviikosta.

6.6 Pohdintaa toiminnasta

Opinnäytetyön tehtävänä oli tuoda Tammitarhan kasvattajille uusia toiminnallisia menetelmiä käyttöön vanhojen menetelmien rinnalle. Kun kaikki toimintakerat oli saatu vedettyä, jäi molemmille tekijöille positiivinen olo opinnäytetyön toiminnallisesta osuudesta.

Ennalta oli sovittu, että yksi päiväkodin kasvattajista olisi aina mukana toimintakerroilla, mutta vain taustalla. Läsä oleva kasvattaja vaihteli työvuorojen ja mahdollisuuksien mukaan. Hän ei puuttunut millään tavalla toimintaan. Hän oli paikalla, jotta voisi arvioida toimintaa sekä rauhoittaa lapsia läsnäolollaan. Läsä oleva kasvattaja myös auttoi hillitsemään vilkkaampia lapsia, mikäli tarvetta oli. Hänen läsnäolonsa koettiin hyödylliseksi ja tärkeäksi, sillä kohderyhmä oli haastava ja iso.

Erilaisia toiminnallisia menetelmiä kokeiltiin opinnäytetyön toiminnallisessa osuudessa, jotta tekijät pääsivät soveltamaan luettua teoriaa käytäntöön ja saivat ohjauskokemusta eri menetelmistä. Valitut taidekasvatusmenetelmät kuvasivat tekijöiden mielenkiinnon kohteita ja päiväkodin henkilökunnan toiveita. Käytettyjen menetelmien soveltuvuus kohderyhmän ikäisille lapsille oli tärkeää. Valitut menetelmät toimivat hyvin kohderyhmän lapsille ja antoivat päiväkodin henkilökunnalle uusia ideoita.

Satujen kertominen on luonnollista viisivuotiaille lapsille, joten lapset olivat innoissaan saadessaan kertoa oman sadun. Sadutuksen avulla tekijät saivat selville lasten omia ajatuksia siitä, mitä he haluaisivat toimintojen käsittelevän. Taidekasvatusviikon teemojen haluttiin tulevan lasten maailmasta heidän satujensa kautta, koska ei haluttu vaikuttaa itse lasten kertomaan kysymyksiä esittämällä. Sadutus oli sopiva menetelmä, koska se ei ollut johdatteleva. Eniten saduissa ilmeni lasten arjen eri värit, sadut, eläimet, perhe ja lähiympäristö.

Jokaiselle toimintapäivälle oli selvät teemat. Teoriasta oli saatu ideoita, joita tekijät yhdistelivät ja sovelsivat ja joiden kautta he toteuttivat erilaisia toimintoja lasten kanssa.

Savitöiden avulla lapsi sai uuden materiaalin koettavakseen. Lapsi sai luoda oman taikaeläimensä, joka olisi hänen omansa ja hänen keksimänsä. Saven kanssa työskentely tuntui lapsista sekä luontevalta että mieleiseltä. Lapset kertoivat tekemistään töistään vielä muutamia tärkeitä tietoja, kuten nimen, missä asuu, mitä tekee ja mitä syö. Savitöistä kertominen olisi sujunut paremmin vaikkapa pöytien ääressä, kuin lattialla istuen, johon lapset ohjattiin heti käsipesun jälkeen. Lapsille ei oltu varattu tekemistä odotteluajaksi, koska ei oltu huomioitu, että he saattaisivat lopettaa savitöiden tekemisen eri aikoihin. Tämä aiheutti hieman levottomuutta. Muuten toimintakerta oli hyvin sujuva.

Toisen toimintapäivän toiminnalliseksi menetelmäksi oli valittu valokuvatyöskentely. Toiminta aloitettiin valokuvakorteista löytyvien värien etsinnällä. Lapset veivät valokuvakortin sen värisen kartongin päälle, mitä kuvassa hänen mielestään oli eniten. Tämä toiminta viritti lasten aisteja värien maailmaan.

Toimintaosuudessa lapsi sai vuorollaan valita mieleisensä värin, jota hän lähti yhdessä toisen ohjaajan kanssa kamera kädessään etsimään päiväkodin ympäristöstä. Lapset kunnioittivat kameraa ja olivat innoissaan kuvailemassa useampiakin kuvia kuin pyydettyä viittä. Näytti siltä, että lapset innostuivat helposti valokuvatyöskentelystä ja kuvasivat kameralla mielellään. Osa lapsista oli tottunut käyttämään kameraa, mutta osa ei selvästikään ollut saanut ennen kuvata.

Valokuvien ottaminen on helppoa ja kamerasen peruskäyttö on nopeasti opetettavissa viiden vuoden ikäiselle lapselle. Valokuvaus toi myös uutta lasten kanssa työskentelyyn ja menetelmänä se toimi hyvin. Valokuvien teettäminen vei muutamän päivän, joten lasten ottamia kuvia saatiin ihailla toimintaviikon purku-/näyttelypäivänä. Lapset saivat itse liimata itse ottamansa kuvat sen väriselle kartongille, minkä värin olivat valinneet kuvattavakseen valokuvissaan. Lapset sommittelivat kuviaan kartongille tarkasti ja esittelivät valokuviaan toisilleen iloisesti.

Kolmantena toimintapäivänä oli kuvataidetta ja satujoogaa. Kuvataidetta käytetään päiväkodin arjessa yleisesti paljon, joten se oli tuttua lapsille. Satujooga puolestaan oli täysin uutta lapsille. Satujooga oli myös tekijöille uutta, mutta he halusivat sen ehdottomasti mukaan toimintaan erilaisuuden vuoksi, sekä siksi, että sitä on helppo käyttää uudelleen päiväkodissa. Satujooga oli vieras toiminta myös päiväkodin henkilökunnalle, joten näin saatiin tuotua uusi menetelmä heidän käyttöönsä.

Kolmas toimintapäivä aloitettiin lorukorteilla, joissa oli erilaisia loruja erilaisista kaupungin paikoista, kuten sairaala, kauppa, posti ja puisto. Tämän jälkeen lapset saivat maalata sormiväreillä yhteiselle isolle paperille oman satumaailmansa asioita. Lapset maalailivat innoissaan. Aiemmasta kokemuksesta viisastuneina tekijät toivat lapsille, jotka saivat kuvansa valmiiksi ennen muita, satukirjoja selattavaksi.

Satujoogan aikana lapset keskittyivät hyvin ja olivat innoissaan täysin uudesta toimintatavasta. Satujoogassa luetaan satua ja tehdään sadun joukkoon liitettyjä jooga-asentoja. Etenkin tytöt jaksoivat keskittyä hyvin ja kuuntelivat tarkkaan

satua ja joogaliikeohjeita. Myös suurin osa pojista jaksoi hyvin keskittyä, mutta koska satujooga oli kyseisen päivän toinen isompi toimintakokonaisuus, se näkyi lasten keskittymisessä. Satujoogatuokio sujui melko hyvin, vaikka tekijät eivät olleet aikaisemmin ohjanneet satujoogaa kenellekään.

Neljäntenä toimintapäivänä vuorossa oli draama. Tekijät eivät olleet vetäneet draamaa tämänlaisena ennen, mutta päiväkodin kasvattajien ja toimeksiantajan toiveena oli draaman käyttö ja tekijät halusivat kokeilla draaman toimivuutta lasten kanssa.

Toiminta aloitettiin Lohikäärmeen hännän metsästys -leikillä, joka oli lapsista niin mieluisa leikki, että he toivoivat sitä uudestaan leikittäväksi. Toiminnan loppuksi leikittiinkin uudelleen samaa leikkiä. Näin saatiin huomioitua lasten toive, eli toiminta oli lapsilähtöistä. Draamaan kuuluvan sopimuksen teossa lapset olivat odottavaisilla mielin ja jaksoivat kuunnella lohikäärmeestä kertovan sadun loppuun asti. Sadun puolella välissä tehtiin pieni rytmiharjoitus. Jokainen lapsi sai taputtaa oman rytmin ja muut toistivat sen. Lapset odottivat innoissaan omaa vuoroaan.

Draamaa jatkettiin tekemällä patsaita ja varjoleikkejä. Lapset pitivät toiminnasta. Draamaleikkinä leikittiin vielä lohikäärmeitä, jossa käytössä oli myös hieman rekvisiittaa, kuten huiveja. Toiminta meni hyvin ottaen huomioon että tekijät olivat ensikertalaisia draaman vetämisessä. Lapset jaksoivat keskittyä toimintaan. Toiminta oli tarkasti mietitty niin, ettei lasten huomio päässyt herpaantumaan.

Viikon viimeisenä päivänä koottiin lasten kanssa heidän viikon aikana tekemänsä työt näyttelyksi. Lapset saivat liimata omat valokuvansa kartongille, jonka väri perustui siihen väriin, jota lapsi halusi kuvata päiväkodista. Lapset saivat itse kertoa minne näyttelyhuoneessa halusivat omat työnsä laittaa esille. Myös savityöt koottiin kaikki samalla pöydälle. Lapset saivat nähdä omat työnsä samassa tilassa ja esitellä niitä muille päiväkodin lapsille sekä työntekijöille. Näin lapset saivat ansaittua arvostusta tekemisilleen.

Itsetunto kehittyy läpi elämän. Itsetunto muodostuu vuorovaikutuksessa sosiaalisen ympäristön kanssa. Sosiaalisessa ympäristössä tapahtuu oleellinen; sieltä saa positiivisia kokemuksia sekä rohkaisua. (Kalliopuska 1990, 59.)

Lasten näyttelyn oheen oli lisätty tiiviitä tiedotteita kasvattajille toiminnasta, mitä tekijät olivat lasten kanssa minäkin päivänä tehneet. Näin saatiin kerrottua sekä lasten töiden, että teoriapaketin avulla päiväkodin henkilökunnalle uusia ideoita heidän toimintaansa. Tiedotteet lasten näyttelyn ohessa toimivat hyvin ja kokonaisuudessaan taidenäyttely oli antoisa niin lapsille kuin aikuisillekin. Tekijät onnistuivat kertomaan niissä viikon toiminnasta lyhyesti ja ytimekkäästi.

Jokaiseen toimintakertaan oli varattu aikaa noin kaksi tuntia, josta osa käytettiin valmisteluun. Tarkoituksena ei ollut käyttää toimintoihin koko aikaa, sillä ei voitu olettaa lasten jaksavan keskittyä niin pitkään. Toimintakertojen kestoksi muotoutui keskimäärin 45 – 60 minuuttia. Lasten keskittymiskyvyn huomattiin herpaantuvan toiminnan kestäessä yli 45 minuuttia. Jos toimintatuokiot olisivat olleet yksitoikkoisia, olisi lasten keskittymiskyky herpaantunut varmasti jo aikaisemmin. Ei tarvinnut työskennellä koko ajan kelloa katsoen, koska aikaa oli varattu reilusti toimintoihin. Toiminta oli myös mahdollista lopettaa joustavalla aikataululla, koska etukäteen oli sovittu päiväkodin kasvattajien kanssa, että lapset voivat siirtyä toiminnasta joustavasti ulkoiluun muiden lasten seuraan.

Toiminnallisen osuuden aikana molempien tekijöiden oma ohjaajuus kehittyi paljon. Uusi asia lapsiryhmän ohjaaminen ei kummallekaan ollut, koska molemmilla oli jo aikaisempaa kokemusta eri-ikäisten lapsiryhmien vetämisestä. Jokainen ryhmä on kuitenkin aina omanlaisensa, eikä siis aikaisemmasta kokemuksesta huolimatta voitu täysin tietää mitä tuleman pitää.

Oppiminen oli vastavuoroista: tekijät oppivat tämän lapsiryhmän käyttäytymisestä koko ajan uutta, kuten myös siitä miten heitä voi ohjata. Lapset puolestaan tiedostivat tekijöiden tavan ohjata heitä sekä saivat oppia monia uusia toiminnallisia menetelmiä. Tekijät oppivat myös toinen toiseltaan erilaisia toimintatapoja, kuten esimerkiksi sen, miten lapsiin saa paremman kontaktin sanavalintojen ja eleiden avulla.

7 AINEISTON ANALYYSI

Tässä opinnäytetyössä kerättyä aineistoa ovat sadutussadut, henkilökunnan kyselyjen vastaukset, toimintaviikon havainnoinnit ja huomiot, sekä lapsilta ja henkilökunnalta saadut palautteet.

7.1 Sadutussadut

Tekijät saduttivat päiväkodin lapsia jo keväällä 2013, vaikka toimintaviikko oli vasta syksyllä 2013. Aikaiselle sadutukselle oli syynä se, että lapsilta piti saada aiheita tai teemoja tulevaan toimintaviikkoon. Näin pystyttiin hyödyntämään lasten saduista nousseita teemoja suunnittelutyössä.

Sadutusmenetelmän kautta kyetään kehittämään helposti osallistavaa toimintakulttuuria. Lasten maailmaan on helpompaa ja yksinkertaisempaa sukeltaa sadutuksen kautta. Sadutus myös herättää aikuisen seuraamaan, pohtimaan ja huomaamaan lasten ajatusten sekä ideoiden polkuja ja reittejä. Sadutus on oiva väline aikuiselle oppia, muuttaa ja kehittää työtään. (Karlsson 2005, 41, 81.)

Lapset, joita sadutettiin valikoituivat tulevan kohderyhmän mukaan. Keväällä ei ollut ihan varmuutta lapsiryhmästä, joka osallistuisi taidekasvatusviikolle, mutta suurin osa oli kuitenkin tiedossa. Tekijät saduttivat myös joitakin lapsia, jotka eivät osallistuneet taidekasvatusviikolle. Lapsia sadutettiin kahtena päivänä niin, että jokaiselta lapselta tuli kaksi satua. Tekijät kirjasivat sadut ylös ja teemoittivat saduissa esiintyvät asiat. Sadutus on toisen ajatusten vakavasti ottamista, vastavuoroista kuuntelua, kerrontaa, sekä yhdessä olemista ja tekemistä (Karlsson 2005, 11).

Sadutuksen keinoin tekijät saivat lapsilta aiheita, joista he olivat kiinnostuneita. Lasten kertomien satujen avulla pystyttiin osoittamaan mielenkiintoa lapsia kohtaan sekä olemaan läsnä.

Sadutus on lapsen huomioiva ja tilaa antava tapa kuulla lasta. Sadutuksen kautta aikuinen pystyy helposti osoittamaan kiinnostusta ja arvostusta lasta kohtaan

sadun kerrontatilanteessa. (Salmela 2004, 155.) Sadutuksen avulla voi kertoa omista ajatuksistaan ja saada tietoa ilman arviointia tai tulkintaa (Karlsson 2005, 11).

Lasten saduista löytyi seuraavia teemoja: värit, sadut, eläimet, perhe ja lähiympäristö. Näitä teemoja oli jokaisessa sadussa. Lapsen maailmasta muodostui aihepiiri toimintaviikolle.

7.2 Henkilökunnan kyselyt

Tekijöiden oli tarkoitus haastatella päiväkodin kasvattajia, jotta saataisiin selville, mitä taidekasvatuksen menetelmiä päiväkodissa oli aiemmin käytetty, ja mitä uusia menetelmiä kasvattajat toivoivat tuotavan taidekasvatusviikon avulla. Suunnitelmana oli järjestää ryhmäkeskustelu viikoittain järjestettävien tiimipalaverien yhteydessä. Keskusteluja varten piti jakaa henkilökunnalle kysymykset etukäteen, ja keskustelussa olisi kirjattu ideat ja ajatukset isolle paperille tai fläppitaululle.

Ajankohta oli keväällä sellainen, että päiväkodissa ei enää järjestetty tiimipalavereja. Vain päiväkodin yhteinen kuukausipalaveri pidettiin, mutta ryhmäkeskustelu ei tuntunut tuohon palaveriin sopivalta. Tekijät päättivät, että luovutaan ryhmähaastatteluista, koska ei tuntunut mielekkäältä järjestää erikseen haastattelutilaisuuksia.

Tekijät eivät halunneet viivästyttää tiedonkeruuta syksyille, koska tietoa tarvittiin jo kesällä, jotta voitaisiin suunnitella syksyllä toteutettavaa taidekasvatusviikkoa. Päädettiin toteuttaa tiedonkeruu kyselyillä. Tekijät jakoivat kyselyt kasvattajille. Jokaiselta tiimiltä saatiin yksi vastaus eli yhteensä palautui kolme kyselyä.

Toinen tekijöistä oli työharjoittelussa keväällä, joten hän oli läsnä henkilökunnan täyttäessä kyselyä. Hän ei osallistunut keskusteluun, mutta teki sellaisen huomion, että kaikki läsnä olleet henkilöt osallistuivat keskusteluun. Kovin syvällisiä keskusteluja kysely ei saanut aikaan, koska kysymykset olivat luonteeltaan lyhyitä ja informaatiota kerääviä. Yhdessä muistelemalla henkilökunta kuitenkin

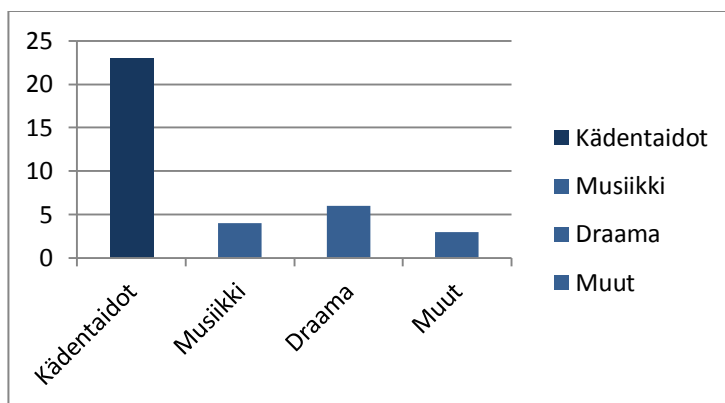
sai paremmin mieliinsä kaikki toteutuneet taidekasvatusmenetelmät kuin yksin miettimällä.

Tärkeintä oli saada tietää mitä menetelmiä päiväkodissa oli käytetty aiemmin, koska tarkoituksena oli nimenomaan löytää sellaisia menetelmiä, mitä päiväkodissa ei ollut ennestään käytetty. Kyselyllä saatiin selville myös kasvatushenkilöstön toiveita taidekasvatusmenetelmistä.

Päiväkodissa aiemmin käytössä olleita taidekasvatusmenetelmiä olivat: Sadutus, liisterityö, betoniaskartelu, huovutus, mustikkamaalaus, jäämaalaus, peili-maalaus, marmorointi, musiikkimaalaus, sokerimaalaus, kasvomaalaus, maa-laaminen eri tekniikoin, kollaasit, nukketeatteri, sorminukketeatteri, varjo- ja keppinukketeatteri, pöytäteatteriesitys, musisointi omaa kehoa käyttäen tai eri-laisten soitinten kanssa, laulu, kehorytmi- ja rytmi-soittimet, musiikin kuuntelu, musiikkimaalaus, muovailu, savityöt, taikataikina, kankaanpainanta, paperimas-satyöt, sanomalehden käyttö askartelussa, piirtäminen eri välinein, mallipiirus-tus, ompelu, puutyö, askartelu monipuolisesti eri materiaaleja käyttäen, jäätaide ja lumiveistokset.

Tekijät luokittelivat kaikki menetelmät (Taulukko 1.) neljän eri osa-alueen alle, joita olivat: kädentaidot, musiikki, draama ja muut. Muita menetelmiä oli sadutus, jäätaide ja lumiveistokset. Jäätaide ja lumiveistokset olisi voitu myös liittää kädentaitoihin, mutta koska ne ovat kokonaisvaltaisempaa ja niihin liittyy liikunta kiinteästi, ne laitettiin muut luokkaan.

Taulukko 1. Aiemmin käytetyt menetelmät.

Taulukosta voi päätellä, että päiväkodissa on aiemmin tehty runsaasti ja monipuolisesti erilaisia kädentaitoja harjoittavia asioita. Ei kuitenkaan voida pelkää tään tämän perusteella sanoa, että painotus olisi ollut kädentaidoissa, sillä ei kysytty, kuinka usein mitään asiaa oli tehty. Esimerkiksi musiikkia oli saattanut olla päivittäin.

Analyysissä käytettiin apuna kvalitatiivista analyysiä kolmivaiheisena prosessina, jossa ensin aineistoa kuvaillaan, sitten luokitellaan ja lopulta yhdistellään (Hirsjärvi&Hurme 2001, 145). Kovin syvälliseen analyysiin ei tarvinnut ryhtyä, sillä kyseessä oli taustatiedon kerääminen taidekasvatusviikon suunnittelua varten.

Päiväkodin henkilökunta toivoi käyttöönsä seuraavia taidekasvatusmenetelmiä: Savityöt, valokuvaus, lasten itsensä ottamat valokuvat ja niiden työstäminen, kehomaalausta, vesileikkejä ulkona kesällä, sadutusta ja tarinoiden kerrontaa lisää ja niiden työstäminen kuviksi tai teatteriksi.

Ideoita uusien menetelmien kehittämiseksi päiväkodin henkilökunta antoi seuraavia: luovuus pitäisi lähteä lapsesta, eikä toimintaa pitäisi liikaa suunnitella. Järjestetään mahdollisuus ja materiaaleja ja lapset itse luovat. Musiikissa voisi olla musiikkipiste: lapsi pääsisi itse omaan tahtiin kuuntelemaan ja tuottamaan musiikkia.

7.3 Palautteet

Palautteita pyydettiin toimintaan osallistuneilta lapsilta, toimintaa seuraamassa olleilta kasvattajilta ja päiväkodin johtajalta erikseen. Lapsilta kysyttiin palautetta aina jokaisen toimintakerran jälkeen, koska silloin toiminta oli heillä tuoreessa muistissa. Näistä palautteista on kirjoitettu kappaleessa viisi, aina kunkin toimintapäivän kohdalla. Lapsilta kysyttiin palautetta myös taidekasvatusviikon perjantaina taidenäyttelyn jälkeen koko viikosta, sillä taidenäyttelyä pystytettäessä eri päivien toiminta oli palautunut heidän mieliinsä.

Kasvattajille jaettiin palautekyselyt jälkeenpäin, vaikkakin välitöntä palautetta saatiin aina toiminnan päätteeksi siltä henkilöltä, joka kyseisenä päivänä oli toimintatuokiossa läsnä. Välittömistä palautteista merkityksellisiä asioita on kirjoitettu kappaleeseen viisi toimintapäivien yhteyteen. Opinnäytetyön toimeksiantajaa, päiväkodin johtaja Kuparista haastateltiin myös jälkikäteen.

7.3.1 Lasten palautteet

Perjantaina tekijät kysyivät läsnä olleilta lapsilta palautetta (Taulukko 2.) koko viikosta. Läsnä oli tuolloin seitsemän lasta. Jokaiselle lapselle esitettiin erikseen kolme kysymystä, joihin he vastasivat joko taidenäyttelyn pystytyksen lomassa tai aivan loppuksi. Tekijät kysyivät lapsilta, mikä oli heidän mielestään hyvää ja huonoa taidekasvatusviikolla. Lisäksi he kysyivät, että mitä muuta toimintaa olisi saanut olla lasten mielestä taidekasvatusviikolla. Osa lapsista vastasi kaksi asiaa yhteen kysymykseen. Osa vastasi vain yhden tai ei yhtään vastausta johonkin kysymykseen.

Taulukko 2. Lasten palautteet.

Lapsi	Hyvää	Huonoa	Mitä muuta olisi saanut olla?
1	Maalaus	Jooga oli väsyttävää	(ei vastausta)
2	Maalaus ja lohikäärmeleikki	Ei mikään	Lohikäärmeleikkiä ja joogaa lisää
3	Savityöt	Kuunnella satua ja jooga	Koko ajan herkuttelua ja lohikäärmeleikkiä
4	Savityöt	Ei mikään	(ei vastausta)
5	Valokuvaus	Savityöt	Sormivärejä lisää
6	Lohikäärmeleikki	Ei mikään	(ei vastausta)
7	Kaikki, savityöt	Ei mikään	Savitöitä lisää

Opinnäytetyössä haettiin lapsilähtöisyyttä ja tekijät olivat kiinnostuneita siitä, mitkä toiminnalliset menetelmät olivat lasten mielestä parhaimpia. Lasten mielestä savityöt oli paras menetelmä. Myös lohikäärmeleikki ja maalaus olivat mie-

luisia. Suurin osa lapsista jätti vastaamatta, kun tekijät kysyivät, mikä oli huonoa taidekasvatusviikolla.

Kun tekijät kysyivät, mitä muuta olisi saanut olla taidekasvatusviikolla, lapset ilmeisesti käsittivät kysymyksen siten, että mitä taidekasvatusviikolla olleesta toiminnasta olisi saanut olla enemmän. Ainakin vastaukset olivat sen mukaisia, että he toivoivat joitain taidekasvatusviikolla olleita asioita lisää. Voi toki olla, että he eivät siinä tilanteessa vain osanneet ajatella mitä muuta voisi toivoa, kuin jo käytettyjä asioita tai sitten käytetyt menetelmät olivat todella mieluisia ja siksi niitä toivottiin lisää. Kysymystä ei tarkennettu heille siinä tilanteessa sen enempää.

Palautteet olivat aitoja ja suoria. Kavereiden vastaukset eivät päässeet vaikuttamaan kenenkään lapsen omaan vastaukseen, koska lapsilta kysyttiin palautteita jokaiselta erikseen, eikä yhtenä ryhmänä.

Kaikki osasivat vastata mistä pitivät eniten ja suurin osa myös siihen, mistä ei pitänyt. Kolmas kysymys oli vaikeampi ja siihen vastasi neljä seitsemästä lapsesta. Sekä hyviin, että huonoihin asioihin päätyi satujooga, joka siten jakoi mielipiteitä, samoin kuin savityöt.

Palautteita lapset antoivat hymyssä suin ja tekijöille tuli sellainen olo, että viikko oli hyvin onnistunut. Lapset piirsivät Paavo-pöllölle myös piirustukset muistoksi taidekasvatusviikosta. Tekijät pyysivät lapsia piirtämään jonkin asian taidekasvatusviikosta, (Liite 4.) mikä muistui mieleen. Lapset piirsivät mm. ilmapalloja ja juhlat, linnunpelättimen, savitöitä, Röllin ja kaksi lapsista piirsi Paavo-pöllön. Yksi ei kertonut, mistä piirsi, eikä kuvastakaan oikein käsitystä aiheesta saa, mutta piirtäessään hän käytti lempiväriään vihreää.

7.3.2 Henkilökunnan palautteet

Palautekyselyt (Liite 5.) jaettiin neljälle kohderyhmän kasvattajalle, jotka olivat olleet läsnä taidekasvatusviikon toimintatuokiossa tai useammassa. Täytettyjä kyselyjä palautui kolme neljästä. Niissä oli vastattu kaikkiin kohtiin. Vastanneet

olivat olleet paikalla maanantaina, keskiviikkona ja perjantaina. Saadut palautteet koskevat vain kolmea päivää viidestä.

Savityöpäivänä eli maanantaina oli läsnä kaksi kyselyyn vastanneista kasvattajista. Heidän mielestään toiminta oli lapsilähtöistä, koska lapset saivat itse paljon vaikuttaa, mitä tuottivat ja saivat myös käyttää omaa mielikuvitustaan. Molempien maanantaina läsnä olleen vastaajan mielestä lapset osallistuivat hyvin toimintaan. Toinen kirjoitti, että ”Kyllä osallistui, parhaansa mukaan” ja toinen kirjoitti: ”Osallistui. Toisinaan oli levotonta, väli tekeminen olisi ollut hyvä siirryttäessä tehtävästä toiseen. Tai sit selkeesti pienempi ryhmä.”

Suurta ja haastavaa ryhmää oli kommentoinut myös vastaaja, joka oli läsnä keskiviikkona. Hänen mielestään ryhmän koko ja laatu vaikuttivat siihen, ettei toiminta voinut olla lapsilähtöistä, ainakaan keskiviikkona. Hänen mielestään lapset osallistuivat toimintaan yllättävän innokkaasti, vaikka ryhmässä oli haastavia lapsia.

Kaikki vastanneet olivat sitä mieltä, että valokuvaus oli asia, joka tuotti heille uusia ajatuksia omaan työhön. He aikovat käyttää valokuvausta työssään jatkossa.

Vastaajien mielestä päiväkotia hyötyi taidekasvatusviikosta, koska lapset saivat mielenkiintoista tekemistä ja oppivat uutta. Lapset pääsivät toteuttamaan itseään ja saivat muistoksi viikosta mahtavia kuvia. Taidekasvatusviikko tuli myös hyvään ajankohtaan, sillä henkilökunnalla oli paljon mietittävää uuden päiväkodin avaamisen johdosta. He olivat mielissään, koska opinnäytetyön tekijät olivat keskittyneet tuottamaan lapsille ohjelmaa tuolloin.

7.3.3 Päiväkodin johtajan palaute

Tekijät haastattelivat (Liite 6.) toimeksiantajaa, päiväkodinjohtaja Kuparista 10.10. 2013. Haastattelutilanne oli keskustelunomainen, mutta ei täysin vapaamuotoinen. Haastattelu oli teemahaastattelu, eli kysymykset oli etukäteen mie-

titty, mutta kysymysten tarkkaa järjestystä ei tarvinnut noudattaa. (Hirsjärvi ym. 2005, 197.)

Kysyttiin, oliko taidekasvatusviikosta päiväkodille jotain hyötyä. Kuparinen vastasi, että lapsille oli monipuolista ja innostavaa toimintaa. Henkilökunta sai hänen mielestään uusia ideoita arkeen. Päiväkodin perustamisen ajankohtana taidekasvatusviikko helpotti henkilökunnan arjen toiminnan suunnittelua.

Tekijät tiedustelivat, saiko Kuparinen toimeksiantajana sitä mitä halusikin opinäytetyöstä. Hän kertoi saaneensa ja oli tyytyväinen siihen, että toimintaa oli sopivasti. Kuparisen mielestä toiminta oli ollut lapsilähtöistä, koska pohjana oli lasten sadutussaduista nousseet asiat ja koska lapset olivat aktiivisina osallistujina toimintaan. Hän ei osannut mainita mitään erityisesti, mitä olisi jäänyt kaipaamaan viikolta enemmän.

Lisäksi kysyttiin, mitä olisi voitu tehdä paremmin, mutta hän ei siihenkään antanut vastausta. Positiivisena palautteena hän vielä halusi mainita, että omalla innostuneella esimerkillään opinäytetyön tekijät näyttivät lapsille, miten voi ilmaista itseään. Oli hienoa nähdä, että tekijät heittäytyivät itse mukaan toimintaan innostuneesti.

Kuparinen näki toimintaa draamatyöskentelyn parissa, koska hänen toimistonsa on ikkuna suoraan päiväkodin isoimpaan tilaan, jossa toiminta torstaina järjestettiin. Hän kävi myös seuraamassa toimintaa hetken ajan lähempääkin.

8 POHDINTA

Tutkimustehtävänä oli kehittää Tammitarhan päiväkotiin uusia toiminnallisia menetelmiä, joiden avulla kasvatushenkilökunta pystyisi päivittämään työskentelymallejaan taidekasvatuksen saralla. Tavoitteeksi tekijät asettivat löytää mahdollisimman toimivat ja hyvät toiminnalliset menetelmät kyseisen päiväkodin tarpeita vastaamaan. Tekijät uskoivat, että samankaltaisia toimintatapoja oli käytetty päivähoidossa ennenkin, mutta he halusivat luoda oman toimintaviikon ja pukea sen sanoiksi. Näin toimintaviikko pääsee kaikkien halukkaiden tietoisuuteen. Sadutustakaan ei ollut ennen kuin Liisa Karlsson tutki sitä, antoi sille nimen ja puki sen sanoiksi. Kuitenkin moni oli varmasti jo aiemmin käyttänyt sadutuksen kaltaisia menetelmiä tietämättä sadutuksesta.

Asetetut tavoitteet saavutettiin. Toimeksiantaja oli tyytyväinen valittuihin toiminnallisiin menetelmiin. Myös lapsilta ja päiväkodin henkilökunnalta saatu palaute oli positiivista. Tekijät saivat kehitettyä toimivia taidekasvatusmenetelmiä. Teoreettinen viitekehys tuki toimintaa. Teoriapohjasta käy ilmi, että lapsilähtöisyyden huomioonottaminen toiminnan suunnittelussa kannattaa. Myös taiteen merkitys ihmisten elämässä tulee esille teoriassa.

Toimintakulttuurin vastavuoroisuuden ansiosta sekä aikuisia että lapsia pidetään aktiivisina ja osaavina tiedon ja kulttuurin luojina. Toimintaa pyritään kehittämään sekä lasten että aikuisten ajatuksia hyödyntäen. (Kalliala 2009, 38.) Taidekasvatus on kaikille kuuluva arvo (Karppinen ym. 2005, 7).

Teoreettista viitekehystä rakentaessaan tekijät pyrkivät valitsemaan luotettavat lähteet. Lähteitä valitessaan tekijät arvioivat kirjoittajan luotettavuutta, tunnettavuutta ja lähteen ikää. He pyrkivät valitsemaan mahdollisimman uutta tutkimusaineistoa. Käytössä oli myös vanhempia lähteitä, koska ne koettiin tarpeellisiksi työhön, eikä kyseinen aineisto ollut sen laatuista, että se vanhenisi.

Tekijät ovat tyytyväisiä toimintaosuuden onnistumiseen. Suunnitelmassa pysyttiin ja menetelmien toimivuus huomattiin kyseisen lapsiryhmän kanssa. Menetelmien toimivuutta pitkäaikaisessa käytössä tai erilaisen ryhmän kanssa ei voi-

da tietää. Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää uusia taidekasvatusmenetelmiä Tammitarhan päiväkotiin entisten menetelmien oheen, ja tehtävässä onnistuttiin.

Opinnäytetyöprosessi kesti kaiken kaikkiaan vajaan vuoden. Alkuvuodesta tekijät tapasivat toimeksiantajan sekä keskustelivat tämän kanssa tulevasta aikataulusta. Keväällä he aloittivat toiminnan sadutusten ja henkilökunnan kyselyiden avulla. Kesällä tekijät suunnittelivat toimintaviikon sisällön luetun teorian sekä sadutusten teemojen avulla. Syksyllä he toteuttivat toimintaosuuden ja tämän jälkeen he keskittyivät raportin kirjoittamiseen.

Opinnäytetyön tekijät tapasivat aina kun mahdollista. Jokaiselle kerralle asetettiin välitavoite, mitä tulee saada aikaiseksi sillä kerralla. Asetettujen tavoitteiden mukaisesti toimittiin ja opinnäytetyöprosessi sujui ilman isoja ongelmia. Tekijöiden motivaatio on auttanut prosessin eteenpäin viemisessä. Opinnäytetyön prosessinomainen luonne on vaatinut paljon organisointia, koska tekijöitä oli kaksi. Aikataulujen yhteensovittaminen oli haasteellista molempien tekijöiden käydessä töissä ja koska he asuivat eri paikkakunnilla. Tämän lisäksi oli sovitettava myös toimeksiantajan kanssa toimintakertojen aikatauluista ja sovitettava ne yhteen omien aikataulujen kanssa.

Kahden tekijän hyödyllisyys tuli esiin esimerkiksi silloin kun pohdittiin ja ideoitiin opinnäytetöihin liittyviä asioita. Tekijät saivat toisiltaan tukea prosessin aikana ja pääsivät solmukohdissa eteenpäin keskinäisen yhteistyön avulla. He kunnioittivat toistensa mielipiteitä ja ajatuksia ja yhteistyö sujui hyvin. Valmiissa työssä näkyy molempien työpanos tasavertaisesti.

Jokaisessa työssä on omat kompastuskivensä, niin myös tässä työssä. Alkuun pääseminen oli vaikeaa. Eri aiheita, ajatuksia ja kokonaisuuksia pyöriteltiin ennen kuin päädyttiin lopulliseen työhön. Tapaaminen toimeksiantajan kanssa sekä opinnäytetyön ohjausseminaarit auttoivat aiheen rajaamisessa. Haastavaa oli löytää ja rajata teoreettinen viitekehys työlle. Työn aihe oli laaja ja teoriaa paljon, joten oli vaikea löytää juuri tähän työhön sopivat teoriat. Kohderyhmän rajaaminen päiväkodin lapsista oli myös haastavaa. Piti huomioida päiväkodin

henkilökunnan toiveet ja ajatukset esimerkiksi kohderyhmän suuruuden suhteen.

Koko opinnäytetyöprosessin ajan toiminta oli ammattietiikan mukaista. Tekijät ovat kasvaneet ammatillisesti. Ammatilliseen kasvuun tekijät kokevat kuuluvan esimerkiksi kunnioituksen toimeksiantajaa, kohderyhmää ja heidän vanhempiaan sekä toisiansa kohtaan. Tämä toteutui käytännössä todellisella läsnäololla kuunnellen lapsia aidosti ja heidän mielipiteitään kunnioittaen. Toimeksiantajan toiveet aiheista ja toteutusryhmästä otettiin huomioon. Vanhemmilta kysyttiin luvat toiminnan ja tuotosten taltiointiin sekä julkiseen käyttöön.

Toiminta opinnäytetyöprosessin aikana ja sen jälkeen on vaitiolovelvollisuuden alasta. Tekijät tulevat työskentelemään varhaiskasvatuksen työkentällä, joten aihe ja teoriapohja koskivat tekijöiden tulevaa asiakasryhmää läheisesti. Opinnäytetyön teko vaati perehtymistä laajaan teoriapohjaan ryhmän ohjaamisesta, lapsilähtöisyydestä, taidekasvatuksesta sekä käytetyistä toiminnallisista menetelmistä. Tästä tiedollisesta osaamisesta tekijät tietävät olevan hyötyä tulevissa työtehtävissään. Opinnäytetyön toiminnallisen osuuden onnistuminen rohkaisee tekijöitä uusien menetelmien kehittämiseen työtehtävissään jatkossakin.

Tekijät toivovat opinnäytetyöstä olevan hyötyä myös muille varhaiskasvattajille. Tämä opinnäytetyö voi toimia mallina toteuttaa taidekasvatuksen toiminnallisia menetelmiä päiväkodeissa. Taidekasvatusviikko on toimiva kokonaisuutena, mutta siitä voi käyttää osuuksia erikseen.

LÄHTEET

- Blatner, A. 1997. Toiminnalliset menetelmät terapiassa ja koulutuksessa. Psykodraaman ja sosiadraaman tekniikat käytäntöön sovellettuna. 3. painos. Naantali: Resurssi.
- Brooks, S. 2013. Pieni taiteilija. Eläimiä eri tekniikoilla. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Nemo.
- Drama Education Network. What is Drama Education? Viitattu 3.11.2013. Dramaed.net-> about us -> What is Drama Education?
- Hakkola, K; Laitinen, S. & Ovaska-Airasmaa, M. 1991. Lasten taidekasvatus. Hämeenlinna: Karisto Oy.
- Halkola, U.; Mannermaa, L.; Koffert, T. & Koulu, L. (toim.) 2009. Valokuvan terapeuttinen voima. 1.-2. painos. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.
- Heikka, J.; Hujala, E.; Turja, L. & Fonsén, E. 2011. Lapsikohtainen havainnointi ja arviointi varhaispedagogiikassa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Heikkinen, H. 2004. Vakava leikillisyyys. Draamakasvatusta opettajille. Vantaa: Dark Oy.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2005. Tutki ja kirjoita. 11., uudistettu painos. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.
- Häkämies, A. 2013. Osallistavaa taidetta tarvitaan. Teoksessa Voimaa taiteesta, Malleja taiteen soveltamiseen hyvinvointialalla. Tampere: Tammerprint.
- Jantunen, M. 2009. Sadut ja mielikuvitus. Teoksessa Jantunen, T. & Lautela, R. (toim.) Kunin-gasvuosi - Leikin kulta-aika. Helsinki: Tammi.
- Johnson, P. 1998. Clay modelling for everyone: Miniatures, sculptures and pottery without a wheel. Great Britain, Wellwood: Search Press Limited.
- Järvinen, M.; Laine, A. & Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino.
- Kalliala, M. 2009. Kato mua! Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa? Helsinki: Yliopisto-paino.
- Kalliopuska, M. 1990. Itsetunto. 3. painos. Tampere: Tammer-Linkki Oy.
- Kalsson, L. 2005. Sadutus. Avain osallistavaan toimintakulttuuriin. Keuruu: PS- kustannus.
- Karlsson, L. & Riihelä M. 2012. Sadutusmenetelmä – kohtaamista ja aineiston tuottamista. Teoksessa Karlsson, L. & Karimäki R. (toim.) Sukelluksia lapsinäkökulmaiseen tutkimukseen ja toimintaan. Suomen kasvatustieteellinen seura. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Karppinen, S.; Puurula, A. & Ruokonen, I. 2001. Taiteen ja leikin lumous. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Karppinen, S. 2009. Draamakasvatuksen mahdollisuudet varhaiskasvatuksessa Teoksessa Ruokonen, I.; Rusanen, S. & Välimäki A-L (toim.) Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki: Yliopistopaino Oy.

Karppinen, S.; Ruokonen, I. & Uusikylä, K. 2005. Esipuhe. Teoksessa Karppinen, S.; Ruokonen, I. & Uusikylä, K. (toim.) Taidon ja taiteen luova voima: kirjoituksia 9–12-vuotiaiden lasten taito- ja taidekasvatuksesta. Helsinki: Finn Lectura.

Kaukkila, V. & Lehtonen, E. 2007. Ryhmästä enemmän. Käsikirja ryhmänohjaajan taitoja tarvitsevalle. Helsinki : SMS-Tuotanto Oy.

Kiuru, P. & Tiilikainen, K. 2010. Satujoogaa: joogaharjoituksia ja tarinoita lapsille. Helsinki: WSOY.

Kivelä-Taskinen, E. 2008. Rytmikylvyn Pikku-kuplat. Espoo: Multiprint.

Kotka, R. 2011. Tarinat tunteiden tulkkina. Toiminnallisia ideoita satujen ja draaman maailmasta. Juva: PS-kustannus.

Laento, K. & Nousiainen K. 2009. Varhaiskasvattaja taidekasvatuksen toteuttaja Neidonkalliossa. Teoksessa Ruokonen, I.; Rusanen, S. & Välimäki, A-L. (toim.) Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa: iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

Leskinen, E. 2009. Ryhmä toimimaan! Vinkkejä tutustumiseen, oppimiseen ja yhteistyöhön. Jyväskylä: PS-kustannus.

Lipponen, L. 2011. Tutkiva oppiminen varhaispedagogiikassa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Mattison, S. 2003. Keramiikka -materiaalit, tekniikat, työvälineet. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.

Moisander, R.; Töyssy, S.; Vartiainen, L. & Viitanen, P. 2001. Kuvasilta Kuvataiteeseen. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Mäki, S. & Arvola P. 2009. Satu kantaa lasta: Opas lasten ja nuorten kirjallisuusterapiaan 1. Porvoo: Duodecim.

Peda.net. 2013. Tammitarhan päiväkotit. Viitattu 3.11.2013. peda.net -> veräjä -> Tammela -> Tammitarhan päiväkotit.

Pentikäinen, L. 2006. Kuvataidekasvatuksen poluilla. Teoksessa Tarkkonen, T. & Sassi, P. (toim.) Lapsi ja taide. Puheenvuoroja taidekasvatuksesta. Helsinki: Cultura Oy.

Pusa, T. 2009. Taide kestää elämän – taiteen terapeuttisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Ruokonen, I.; Rusanen, S. & Välimäki, A-L. (toim.) 2009. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa: iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

Repo-Kaarento, S. 2007. Innostu ryhmästä. Miten ohjata oppivaa yhteisöä. Helsinki: Kansanvalitusseura.

Riihelä, M. 2001. The Storycrafting Method & The Storycrafting Video. Viitattu 3.11.2013. http://www.edu.helsinki.fi/lapsetkertovat/english/Riihela_Storycrafting_method_and_videoMR.pdf.

Ruokonen, I. & Rusanen, S. 2009. Esteettinen kasvattaja kulttuurisena kasvattajana. Teoksessa Ruokonen, I.; Rusanen, S. & Välimäki, A-L. (toim.) Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa – Iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinninlaitos.

Ruokonen, I. 2009. Musiikillista oppimisympäristöä luomaan. Teoksessa Ruokonen, I.; Rusanen, S. & Välimäki, A-L. (toim.) Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa – Iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Opas 3. Helsinki: Yliopistopaino Oy.

Ruokonen, I. 2011. Lapsen musiikillinen maailma. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Rusanen, S. 2007. Taidekasvattajaksi varhaiskasvatukseen. Helsinki: Taideteollinen korkeakoulu. Taideteollisen korkeakoulun julkaisusarja A 77.

Rusanen, S. 2009 Draamakasvatuksen mahdollisuudet varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Ruokonen, I.; Rusanen, S. & Välimäki A-L. (toim.) 2009. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki: Yliopistopaino Oy.

Salmela, A-R. 2004. Pienistä äänistä suuriin kertomuksiin – sadutus lasten kuulemisen välineenä perheterapiassa. Teoksessa Keskinen, S. & Virjonen, H. (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen tukeminen päivähoitossa. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Sava, I. & Vesanen-Laukkanen, V. 2004. Taiteeksi tarinoitu oma elämä. Juva: PS- kustannus.

Sosiaaliportti. 2013. Sadutus. Viitattu 3.11.2013. Sosiaaliportti->lastensuojelunkäsikirja->työvälineet- työmenetelmät->sadutus.

Tampereen yliopisto. 2013. Voimaa taiteesta, Malleja taiteen soveltamiseen hyvinvointialalla. Tutkivan teatterityön keskuksen julkaisu. Tampere: Tammerprint.

Tarinanetti. 2013. Draamaan perustuvat terveystiedon opetusmenetelmät. Viitattu 10.11.2013. http://www.tarinanet.net/yleista/toimin_men.php?site=yleista.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Vastapaino.

Toivanen, T. 2009 Draamakasvatuksen mahdollisuudet varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Ruokonen, I.; Rusanen, S. & Välimäki, A-L. (toim.) Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki: Yliopistopaino Oy.

Toivanen, T. 2010. Kasvuun! Draamakasvatusta 1–8-vuotiaille. Helsinki: WSOYpro Oy.

Turja, L. 2004. Lapset laadun määrittäjinä ja arvioijina. Teoksessa Kupila, P. (toim.) Arvioidaan yhdessä, näkökulmia arviointiin varhaiskasvatuksessa. Tampere: TammerPaino.

Turja, L. 2011. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Venkula, J. 2003. Taiteen välttämättömyydestä. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Vilka, H. 2007. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

Toukokuussa vanhemmille jaettu lupapyyntö.

Hei kotiväki!

Olemme ensi jouluksi valmistuvia sosionomiopiskelijoita Turun ammattikorkeakoulusta, Loimaan toimipisteestä. Teemme opinnäytetyömme Häiviän päiväkotiin kevään ja syksyn 2013 aikana. Tarkoituksenamme on tehdä toiminnallinen opinnäytetyö siten, että syyskuussa järjestämme toiminnallisen taidekasvatusviikon ennalta valituille Puolukoille. Haluamme saada aiheita lapsilta itseltään toimintaviikkoa varten, ja tiedonkeruumenetelmäksi olemme valinneet sadutuksen. Sadutamme lapsia nyt toukokuussa, jotta kesällä ehdimme suunnitella syksyn toimintaviikon sadutuksen kautta nousseita teemoja käyttäen.

Sadutusmenetelmän avulla lapselle annetaan mahdollisuus kertoa omia ajatuksia aikuiselle, joka on aidosti kiinnostunut ja haluaa kuunnella. Sen avulla voidaan jakaa ajatuksia, kokemuksia ja kokonaismaailmoja. Menetelmä on Suomessa kehitetty, mutta se on levinnyt laajalti ulkomaillekin. Sadutusmenetelmässä lapselle sanotaan: ”Kerro satu, sellainen kuin itse haluat. Kirjaan sen juuri niin kuin sen minulle kerrot. Lopuksi luen tarinasi, ja voit muuttaa tai korjata sitä, jos haluat.” Sadutus on keino, jonka avulla aikuiset oppivat ottamaan lapset heille luontaisella tavalla mukaan toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Sadutus tuo myös lasten oman piilossa olevan kulttuurin näkyväksi.

Minna aloittaa myös suuntaavien opintojen työharjoittelun Puolukoitten ryhmässä 13.5. Harjoittelu kestää 10 viikkoa, mutta harjoittelusta kolme viikkoa on nyt keväällä ja loput seitsemän sitten syksyllä. Näemme siis päiväkodilla, ja Minnalta voi mielellään kysyä myös opinnäytetyöhön liittyvistä asioista, jos kysyttävää on.

Tulemme valokuvaamaan lasten toimintaa ja käytämme näitä materiaaleja osana opinnäytetyötä ja sen esitystä. Myös lasten toiminnasta syntyvät materiaalit (kuten piirustukset, sadut, ym.) tulevat olemaan osa loppuraporttiamme, joka on julkinen tuotos.

Iloisin yhteistyöterveisin, Minna Kuosmanen ja Soile Mannisto

Palauta lupalappu 15.5.2013 mennessä päiväkotiin, kiitos!

✂.....✂.....
.....✂

Lapsen nimi_____

Lapseni saa osallistua ☐ ei saa osallistua ☐ opinnäytetyöhön liittyvään ohjelmaan päiväkodilla.

Lapseni tuottamia materiaaleja saa käyttää ☐ ei saa käyttää ☐ opinnäytetyössä.

Lastani saa ☐ ei saa ☐ valokuvata, ja kuvia käyttää opinnäytetyössä.

Päivämäärä _____ ja _____ vanhemman _____ allekirjoitus _____

Kirje päiväkodin lasten vanhemmille.

Hei kaikki!

Olemme ensi jouluksi valmistuvia sosionomiopiskelijoita Turun ammattikorkeakoulusta, Loimaan toimipisteestä. Teemme opinnäytetyömme Häiviän päiväkotiin kevään ja syksyn 2013 aikana. Tarkoituksenamme on tehdä toiminnallinen opinnäytetyö siten, että syyskuussa järjestämme toiminnallisen taidekasvatusviikon ennalta valituille Puolukoille. Haluamme saada aiheita lapsilta itseltään toimintaviikkoa varten, ja tiedonkeruumenetelmäksi olemme valinneet sadutuksen. Sadutamme lapsia nyt toukokuussa, jotta kesällä ehdimme suunnitella syksyn toimintaviikon sadutuksen kautta nousseita teemoja käyttäen.

Minna aloittaa myös suuntaavien opintojen työharjoittelun Puolukoitten ryhmässä 13.5. Harjoittelu kestää 10 viikkoa, mutta harjoittelusta kolme viikkoa on nyt keväällä ja loput seitsemän sitten syksyllä. Näemme siis päiväkodilla, ja Minnalta voi mielellään kysyä myös opinnäytetyöhön liittyvistä asioista, jos kysyttävää on.

Iloisin terveisin, **Minna Kuosmanen ja Soile Mannisto**

Syyskuussa vanhemmille jaettu lupapyyntö.

Hei kotiväki!

Olemme ensi jouluksi valmistuvia sosionomiopiskelijoita Turun ammattikorkeakoulusta, Loimaan toimipisteestä. Teemme opinnäytetyömme Tammitarhan päiväkotiin. Tarkoituksenamme on tehdä toiminnallinen opinnäytetyö siten, että 9.9.-13.9. järjestämme toiminnallisen taidekasvatusviikon viisivuotiaille. Toimintaviikolla meillä on mm. savitöitä, valokuvausta, draamaa, satujoogaa yms.

Minna on myös suuntaavien opintojen työharjoittelussa Haltijoiden ryhmässä lokakuun puoleenväliin asti. Näemme siis päiväkodilla, ja Minnalta voi mielellään kysyä myös opinnäytetyöhön liittyvistä asioista, jos kysyttävää on.

Tulemme valokuvaamaan lasten toimintaa ja käytämme näitä materiaaleja osana opinnäytetyötä ja sen esitystä. Myös lasten toiminnasta syntyvät materiaalit (esim. piirustukset) tulevat olemaan osa loppuraporttiamme, joka on julkinen tuotos. Raportissa käytämme vain lasten etunimiä.

Iloisin yhteistyöterveisin, **Minna Kuosmanen ja Soile Mannisto**

Palauta lupalappu viimeistään pe 6.9. 2013 mennessä päiväkotiin, jotta lapsenne pääsee osallistumaan toimintaviikkoon, kiitos!

✂.....✂.....

Lapsen nimi _____

Lapseni saa osallistua ☐ ei saa osallistua ☐ opinnäytetyöhön liittyvään ohjelmaan päiväkodilla.

Lapseni tuottamia materiaaleja saa käyttää ☐ ei saa käyttää ☐ opinnäytetyössä.

Lastani saa ☐ ei saa ☐ valokuvata, ja kuvia käyttää opinnäytetyössä.

Päivämäärä ja vanhemman allekirjoitus

Lapsen piirtämä palaute. Kuva Paavo-pöllöstä.

Palautekysely henkilökunnalle taidekasvatusviikosta.

1. Nimi:

2. Minä päivänä / päivinä olit läsnä toimintatuokiolla?

3. Saitko uusia ajatuksia työhösi taidekasvatusviikolta? Jos sait, niin millaisia?

4. Oliko toiminta mielestäsi lapsilähtöistä? Perustele.

5. Osallistuivatko lapset mielestäsi innokkaasti toimintaan? (Jos ei, niin miksi ei?)

6. Oliko taidekasvatusviikosta mielestäsi hyötyä päiväkodille?

a) Jos oli, niin mitä?

b) Jos ei, niin miksei?

Muuta palautetta Soilelle ja Minnalle (voit jatkaa kääntöpuolelle):

Haastattelukysymykset Melanie Kupariselle. Palautetta taidekasvatusviikosta.

1. Oliko taidekasvatusviikosta jotain hyötyä päiväkodille?
 - Mitä?
 - Kenelle?
2. Saitko toimeksiantajana sitä mitä halusit? (Esim: uusia menetelmiä ja mitä? Oliko toimintaa sopivasti?)
3. Oliko toiminta mielestäsi lapsilähtöistä?
4. Jäitkö kaipaamaan jotain? Mitä?
5. Mitä olisimme voineet tehdä paremmin?
6. Muuta palautetta?